

Water peil

Monitor waterbewustzijn in Nederland

2016

THEMA:
Waterveiligheid

- Hoe waterbewust zijn we?
- Risicobewustzijn en zelfredzaamheid
- Werk in uitvoering
- Publieke informatiebehoefte

leer ons water kennen

Water

Monitor waterbewustzijn in Nederland

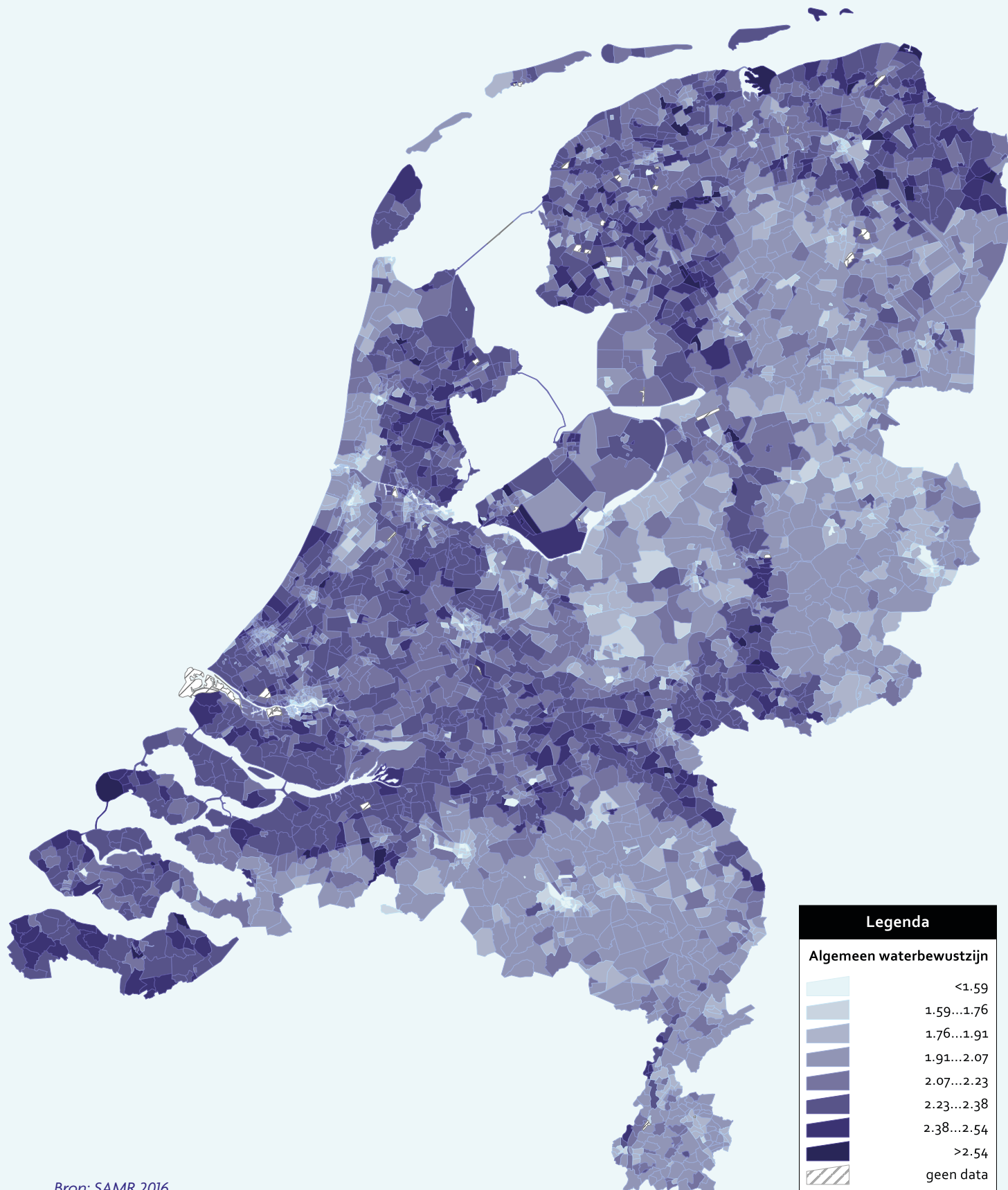
peil

Inhoud

Ten geleide	8
Belangrijkste bevindingen	11
1. Hoe waterbewust zijn we?	12
2. Risicobewustzijn en zelfredzaamheid	16
3. Waterwerk in uitvoering	28
4. Willen we het weten?	38
5. Waterbewustzijn nader verklaard	46
Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording	52
Bijlage 2 Waterprojecten in de regio	54
Colofon	66

Waterbewustzijn in Nederland

De mate van waterbewustzijn kent grote regionale en lokale verschillen

Ten geleide

Waterbewustzijn op peil?

Als het om water gaat, is niets vanzelfsprekend. Nederland is goed beschermd, maar blijft kwetsbaar. De watersector levert al sinds jaar en dag uitstekend werk: op het gebied van waterveiligheid is Nederland maatgevend in de wereld en de kwaliteit van ons kraanwater is hoogstaand. Daar zit een keerzijde aan, zo leert onderzoek ons (OECD Studies on Water, 2014). Verantwoordelijke overheden hebben het waterbeheer zo goed aangepakt, dat de meeste mensen in Nederland denken dat het vanzelf gaat. Veel Nederlanders weten nauwelijks wat er nodig is om veilig onder de zeespiegel te kunnen leven of om altijd en overal te kunnen beschikken over schoon drinkwater uit de kraan, aldus de OECD.

Van Nederlanders zeggen ze dat het water in ons DNA zit, maar het lijkt wel alsof het eruit druppelt. En dat op een moment dat er grote investeringen nodig zijn voor een toekomstbestendig waterbeheer. Dit is zorgelijk, maar niet verrassend. Urgente problemen of bedreigingen van het kaliber Watersnoodramp hebben zich in Nederland lang niet voorgedaan en de waterproblematiek heeft, te midden van andere prangende thema's als de vluchtelingenproblematiek en de economische crisis, minder persoonlijke urgentie. Daarbij speelt ook de diepgewortelde technocratisering van het waterbeheer een rol: Nederland bewijst keer op keer dat het een kei is in waterbeheer in eigen land en over de grens. Burgers vertrouwen er daarom volledig op dat het waterbeheer goed geregeld is in ons land. Zij beseffen daardoor lang niet altijd dat de disclaimer "In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst" (juist) ook voor ons waterbeheer geldt, indien we hier niet voldoende in blijven investeren en ons voor inspannen. Dat vraagt inzet en betrokkenheid van iedereen. Juist daarom is het zo belangrijk om ervoor te zorgen dat het waterbewustzijn van een ieder op peil is en blijft. In opdracht van de Stuurgroep Water hebben de waterpartners daarom gezamenlijk het meerjarige communicatieprogramma Ons Water opgezet. Ons Water heeft als doel het waterbewustzijn van alle Nederlanders te vergroten.

Waterpeil biedt inzicht in (ontwikkelingen in) het waterbewustzijn

Om het waterbewustzijn te versterken, is een gedegen inzicht nodig in het waterbewustzijn en de ontwikkelingen daarvan essentieel. Waterpeil is een publieksmonitor waarmee integraal de ontwikkeling van het waterbewustzijn van Nederlanders in kaart wordt gebracht. Elke meting geeft inzicht in de centrale vraag: Wat is de uitgangspositie rondom waterbewustzijn en hoe ontwikkelt deze zich in de tijd? Hieraan liggen vragen ten grondslag als: In hoeverre is het besef aanwezig dat effecten van klimaatverandering een reële bedreiging vormen voor het hebben en houden van waterveiligheid, en schoon en voldoende zoetwater in Nederland? Beseffen Nederlanders dat het werk hieraan nooit af is en continue investeringen met zich mee brengt?

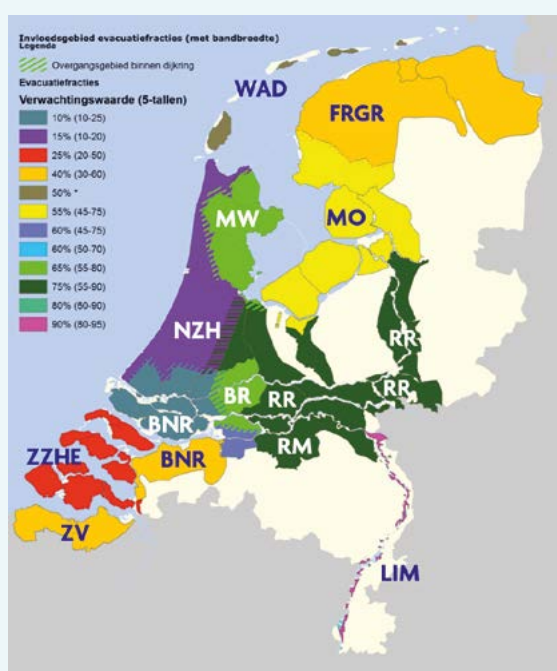
En, als we inzoomen op waterveiligheid: in hoeverre maken Nederlanders zich zorgen over een grote overstrooming in hun eigen woonregio? Weten ze wat de gevolgen zouden kunnen zijn, weten ze bijvoorbeeld of hun eigen woning gevaar loopt om onder water te komen te staan? Wat zouden mensen doen als er een overstrooming in hun woonregio dreigt? Zijn ze zich überhaupt wel bewust van hun eigen handelingsperspectief in deze situatie? In hoeverre zijn de overheidsinspanningen om te zorgen voor waterveiligheid, schoon en voldoende zoet water zichtbaar voor het algemeen Nederlands publiek? En in welke mate doen de waterpartners in de ogen van het publiek de goede dingen, en doen ze die ook goed? Welke informatiebehoefte leeft er rondom waterthema's en in hoeverre spelen de waterpartners daar voldoende op in? Wat missen mensen nog, hoe en door wie willen zij daarover geïnformeerd worden?

Uit welke dimensies bestaat “waterbewustzijn” – een tamelijk diffuus begrip zo bleek uit eerdere onderzoeken – eigenlijk? Zijn er verschillen in waterbewustzijn tussen bepaalde groepen? Wat kunnen we hieruit leren om via communicatie het waterbewust verder te vergroten?

Waterpeil is een initiatief van de partners van “Ons Water”

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu is de trekker van de monitor. De opzet en inhoud van elke themameting vindt plaats in nauwe afstemming met de partnerorganisaties van Ons Water. Het onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoeksbureau SAMR.

Waterpeil loopt van 2015 tot en met 2018 en bestaat uit twee deelonderzoeken die elkaar afwisselen. Beide bestaan uit een vaste kern waarin het algemeen waterbewustzijn en informatiebehoefte aan bod komen. Daarnaast heeft elke meting een eigen focus op specifieke waterthema's, die een onderdeel vormen van het algemeen waterbewustzijn. Jaarlijks aan het begin van het stormseizoen (eind oktober) vindt een meting plaats met als centraal thema ‘Waterveiligheid’. Aan het einde van het stormseizoen (medio april) vindt een meting plaats met als centraal thema ‘Water in en om het huis’, waarin de focus ligt op schoon (waterkwaliteit) en voldoende water (wateroverlast, watertekort). Door de jaarlijkse herhaling van elke themameting ontstaat inzicht in de trends van het waterbewustzijn. Hiermee geven we een cijfermatig onderbouwd, actueel inzicht in het huidige waterbewustzijn en risicobewustzijn en factoren die daarmee samenhangen.

Evacuatiegebieden

1. Benedenrivierengebied Rijn **BR**
2. Benedenrivierengebied (Rijnmond–Drechtsteden) **BNR**
3. Rivieren Rijn **RR**
4. Maas in Limburg **LIM**
5. Hollandse Kust (van Noord- en Zuid-Holland) **NZH**
6. Zeeland **ZZHE+ZV**
7. Gebieden Waddenzee (Friesland en Groningen) **FRGR**
8. Meren Oost **MO**
9. Meren West **MW**
10. Waddeneilanden **WAD**

Evacuatiegebieden

In de themameting Waterveiligheid worden twee groepen ondervraagd: het algemeen Nederlands publiek en een groep die bestaat uit bewoners van gebieden die blootgesteld staan aan overstromingsrisico's (dijkkringgebieden). Eerder onderzoek heeft aangetoond dat de beleving van waterveiligheid grote regionale en lokale verschillen kent en in sommige gevallen zelfs verschilt op straatniveau. De nabijheid van water (de zee of grote rivieren) bleek bepalend voor gevoelens van veiligheid en de perceptie van overlast. Bovendien kunnen de overstromingsdreiging en de evacuatiemogelijkheden verschillen per regio. Er wordt dan ook een onderscheid gemaakt tussen een tiental gebieden. Deze gebieden, vanaf nu 'evacuatiegebieden' genoemd zijn gebaseerd op een kaart met evacuatiefracties.

In dit rapport gaan we uitgebreid in op eventuele (significante) verschillen tussen inwoners van evacuatiegebieden en in hoeverre hun perspectief afwijkt van het algemeen Nederlands publiek.

Dit rapport doet verslag van de eerste meting van Waterpeil

Dit is het eerste rapport. Hierin beschrijven we de resultaten van het onderzoek met als thema 'Waterveiligheid'. Naast de vaste kern aan vragen over algemeen waterbewustzijn die in elke Waterpeil zullen terugkeren, gaat dit najaarsonderzoek specifiek in op waterveiligheid en risicobewustzijn. In hoofdstuk 1 beschrijven we een algemeen beeld van waterbewustzijn in Nederland. Hoofdstuk 2 gaat over risicobewustzijn en zelfredzaamheid bij een (dreigende) overstroming in de eigen woonregio. Hoofdstuk 3 gaat over de bekendheid met en de opinie over het werk in uitvoering (waterprojecten en werkzaamheden in de eigen regio).

De enquêtegegevens voor deze meting zijn verzameld tussen 2 en 13 november 2015. Belangrijke wateronderwerpen in het nieuws in de periode oktober-november 2015 waren de opening van de Deltagoot door minister Schultz (8 oktober), de Amsterdam International Water Week (30 oktober tot en met 6 november) en de kwaliteit van het Nederlandse (oppervlakte)water (half november). De hinder die Nederland ervoer van de Zuidwesterstorm (eind november) en de klimaatconferentie van Parijs kwamen na afloop van het veldwerk.

Belangrijkste bevindingen

- Klimaatverandering en daarmee gepaard gaande risico's voor waterveiligheid staan niet of nauwelijks ter discussie. Waterveiligheid is weliswaar een zichtbaar, maar weinig urgent issue.
- Besef van nadelige impact van een overstroming is breed aanwezig en men ziet nut en noodzaak van een goede voorbereiding in. Tegelijkertijd heeft een aanzienlijk deel moeite met het eigen handelingsperspectief.
- Als mensen wordt gevraagd om uit zichzelf waterwerkzaamheden/projecten in de regio te noemen, dan is deze spontane bekendheid een stuk hoger onder inwoners van evacuatiegebieden dan onder het algemeen publiek.
- Daarnaast is aan de inwoners van de evacuatiegebieden een aantal actuele waterveiligheidsprojecten in hun regio voorgelegd met de vraag of zij die kennen. Deze zogeheten geholpen bekendheid loopt tussen én binnen evacuatiegebieden uiteen. Over het algemeen valt daarbij op dat op een uitzondering na de meerderheid van de inwoners van de evacuatiegebieden niet inhoudelijk bekend is met de voorgelegde projecten. Men kent deze alleen van naam of heeft er nog nooit van gehoord. De inhoudelijke bekendheid is het grootst met projecten op de Waddeneilanden.
- Onbekend maakt echter niet onbemind. De beperkte inhoudelijke bekendheid met de meeste waterprojecten in de regio vertaalt zich niet door in een beperkt draagvlak. Niet alleen ziet bij elk van de voorgelegde projecten namelijk de meerderheid het nut ervan in, ook is de meerderheid het oneens met de bewering dat de waterwerkzaamheden in hun regio overbodig zouden zijn omdat het water toch nooit zo hoog zal komen als de overheid zegt.
- Regionale waterprojecten dragen bij aan het gevoel van veiligheid en het vertrouwen in de waterveiligheidsmaatregelen van de overheid in de regio. Uit de resultaten spreekt dat de overheid in de ogen van de ondervraagden de juiste dingen juist doet.
- Verdiepende analyses laten zien dat waterbewustzijn uit een aantal onderscheidende én robuuste factoren bestaat. Kijken we naar wie een lage, midden of juist hoge score hebben op de factoren, dan is een duidelijk, eenduidig profiel zichtbaar in de mate van waterbewustzijn. Waterbewustzijn is structureel hoger onder ouderen, hoger opgeleiden en inwoners van evacuatiegebieden.
- De belangrijkste knoppen om aan te draaien om waterbewustzijn te beïnvloeden hebben te maken met informatiebehoefte -en voorziening, vertrouwen in en draagvlak voor overheidsmaatregelen en het probleembesef rondom klimaatverandering.
- De resultaten uit Waterpeil, specifiek uit de verdiepende analyses, zijn een indicatie dat de kernelementen van gekozen aanpak van Ons Water (regionaal maatwerk, dichtbij en persoonlijk) goed aansluit op de behoeften van publieksgroepen. De aanpak heeft de ingrediënten in zich om de bevolking effectief te beraken.

1.

Hoe waterbewust zijn we?

- Waterveiligheid is in Nederland wel een zichtbaar, maar geen urgent thema. Zichtbaar, want bij de meerderheid van de bevolking (het algemeen Nederlands publiek en de inwoners van de evacuatiegebieden) is sprake van probleembesef rondom waterveiligheid. Zo ziet men nut en de noodzaak in van het (blijvend) rekening houden met en zorgen voor bescherming van Nederland tegen overstromingen. Tevens bestaat er draagvlak voor meer inspanningen en investeringen van de overheid voor waterveiligheid in de nabije toekomst.
- Niet urgent, want een ruime meerderheid van de bevolking heeft veel vertrouwen in de waterkeringen en maakt zich (waarschijnlijk mede daardoor) niet of nauwelijks zorgen over overstromingsgevaar voor de eigen regio.
- Net zoals in andere onderzoeken blijkt het probleembesef eenduidiger aanwezig te zijn rondom waterveiligheid dan rondom schoon en voldoende water. Zo beschouwt ruim driekwart van de bevolking schoon drinkwater uit de kraan in Nederland als vanzelfsprekend; denkt meer dan de helft dat er altijd voldoende kraanwater beschikbaar zal zijn in ons land; verwacht relatief een minderheid van ongeveer een derde dat er in de toekomst vaker zoetwatertekorten in ons land zullen ontstaan. Tegelijkertijd vinden zes op de tien ondervraagden dat de overheid de komende jaren meer moet doen om te zorgen dat er voldoende (drink)watervoorraad blijft.
- De bereidheid onder burgers om deel te nemen aan activiteiten rondom waterprojecten is noemenswaardig. Het animo voor actieve betrokkenheid bij waterprojecten in de buurt is groter onder inwoners van evacuatiegebieden dan onder het algemeen publiek.

De Nederlander voelt zich veilig voor het water

Om inzicht te krijgen in de urgentie van het thema waterveiligheid ten opzichte van andere maatschappelijke thema's, vroegen we mensen aan te geven in hoeverre zij zich zorgen maken over een aantal gebeurtenissen, ongemakken en risico's. Om volgorde-effecten te voorkomen, zijn deze gebeurtenissen, ongemakken en risico's in willekeurige volgorde (at random) voorgelegd.

De drie thema's waar het algemeen publiek enerzijds en de inwoners van de evacuatiegebieden anderzijds zich het meeste zorgen over maken, zijn dezelfde. Enkel de ordening van de eerste twee thema's verschilt. Het algemeen publiek maakt zich op dit moment het meest zorgen over de 'stijgende kosten van levensonderhoud' (76%), op de voet gevolgd door 'tegenstellingen in de maatschappij tussen bevolkingsgroepen' (74%). Bij de inwoners van evacuatiegebieden staat 'tegenstellingen in de maatschappij tussen bevolkingsgroepen' (82%) bovenaan, gevolgd door 'stijgende kosten van levensonderhoud' (78%). Bij beide groepen staat 'oudedagvoorziening/sociale zekerheid' op de derde plaats in de 'zorgen-top 3' (algemeen publiek: 71%, inwoners evacuatiegebieden: 72%).

De mate waarin inwoners van de evacuatiegebieden zich zorgen maken over klimaatverandering is vergelijkbaar met het algemeen publiek (respectievelijk 62% en 65%). Opvallend is dat hoewel dus de ruime meerderheid zich zorgen maakt over klimaatverandering (waardoor de kans op overstromingen vanuit zee of de grote rivieren toeneemt), men zich daarentegen weinig tot geen zorgen maakt over een grote overstroming in de eigen regio (algemeen publiek: 75%, inwoners evacuatiegebieden: 76%). Over dit thema maakt men zich de minste zorgen van alle tien de voorgelegde thema's.

Tabel 1.1 Maatschappelijke zorgen

	algemeen publiek n=1012		evacuatiegebieden n=1013	
	enigszins/veel zorgen	geen/weinig zorgen	enigszins/veel zorgen	geen/weinig zorgen
Stijgende kosten van levensonderhoud	76	22	78	20
Tegenstellingen in de maatschappij tussen bevolkingsgroepen	74	24	82	16
Uw oudedagvoorziening/sociale zekerheid	71	27	72	27
Terrorisme	69	30	68	30
Criminaliteit/onveiligheid op straat	67	32	66	33
Klimaatverandering	62	37	65	34
De kwaliteit van het onderwijs	59	38	61	34
Uw gezondheid	58	41	55	44
Brand in uw woning	34	65	30	69
Een grote overstroming in uw regio	23	75	23	76

Vraag: *In hoeverre maakt u zich wel eens zorgen over de volgende gebeurtenissen, ongemakken en risico's?*

Waterveiligheid geen urgent issue

Op het eerste gezicht lijkt overstromingsgevaar geen groot, urgent zorgpunt (tabel 1.1). Dat Nederlanders er nog altijd op vertrouwen dat er in Nederland goed is nagedacht over hoe hoog en sterk de waterkeringen moeten zijn, blijkt uit Waterpeil: 69% van zowel het algemeen publiek als van de inwoners van evacuatiegebieden is het hier mee eens. Mogelijk maakt men zich juist daardoor niet of nauwelijks zorgen over een grote overstroming in de eigen regio. Een verklaring kan mede zijn, dat een aanzienlijk deel (40% van het algemeen publiek en van de inwoners van de evacuatiegebieden) niet lijkt te weten dat meer dan de helft van Nederland kwetsbaar is voor overstromingen.

Dit wil echter niet zeggen dat er in het algemeen geen sprake is van probleembesef ten aanzien van hoogwater en overstromingen. Zowel bij de meerderheid van het algemeen Nederlands publiek als van de inwoners van de evacuatiegebieden is namelijk duidelijk sprake van probleembesef ten aanzien van waterveiligheid. Zo is de ruime meerderheid het eens met de voorgelegde stellingen over nut en noodzaak van rekening houden met en het blijven(d) zorgen voor bescherming tegen overstromingen in ons land. We zien bijvoorbeeld dat ongeveer acht op de tien Nederlanders werken aan de bescherming tegen overstromingen in Nederland als een blijvende noodzaak beschouwt. Bovendien vindt rond de driekwart van het algemeen publiek dat werken aan de bescherming van Nederland tegen overstromingen vanuit zee of vanuit de grote rivieren nooit af is, en dat het belangrijk is om in Nederland dan ook altijd rekening te houden met het risico op overstromingen.

Ondanks de gepercipieerde noodzaak van het blijvend werken aan waterveiligheid, is de groep kleiner die vindt dat de overheid de komende jaren meer moet doen om te zorgen dat wij veilig kunnen blijven wonen achter de dijken (64%) en dat dat hier de komende jaren meer geld in geïnvesteerd moet worden (57%).

Inwoners van evacuatiegebieden wijken in hun opvattingen af van het algemeen publiek. Zij zijn het (nog) vaker dan respondenten uit het algemeen publiek eens met zes stellingen over nut en noodzaak van maatregelen en investeringen rondom bescherming tegen overstromingen. Dit loopt uiteen van 84% (helemaal) eens met de stelling dat werken aan de bescherming tegen overstromingen in Nederland een blijvende noodzaak is tot 62% die het ermee eens is dat er de komende jaren meer geld geïnvesteerd moet worden om Nederland te beschermen tegen overstromingen.

Tabel 1.2 Probleembesef waterveiligheid

(helemaal) eens met:	algemeen publiek n=1012	evacuatiegebieden n=1013
Werken aan de bescherming tegen overstromingen is in Nederland een blijvende noodzaak	79	84
Het werken aan de bescherming van Nederland tegen overstromingen vanuit zee is nooit af	75	82
Het is belangrijk om in Nederland altijd rekening te houden met het risico op overstromingen	75	79
Het werken aan de bescherming van Nederland tegen overstromingen vanuit de grote rivieren is nooit af	73	78
In Nederland is er goed nagedacht over hoe hoog en sterk de waterkeringen (bijvoorbeeld dijken en duinen) horen te zijn	69	69
De overheid moet de komende jaren meer doen om te zorgen dat wij veilig kunnen blijven wonen achter de dijken	64	70
Er moet de komende jaren meer geld geïnvesteerd worden om Nederland te beschermen tegen overstromingen vanuit zee, rivieren en grote meren.	57	62
Meer dan de helft van Nederland is kwetsbaar voor overstromingen	60	60

Probleembesef ten aanzien van schoon en voldoende water minder sterk aanwezig dan ten aanzien van waterveiligheid

Het probleembesef van het algemeen publiek en inwoners van evacuatiegebieden rondom schoon en voldoende water is wat minder sterk aanwezig dan het probleembesef ten aanzien van waterveiligheid. Zo geeft ruim driekwart van het algemeen publiek en van de inwoners van evacuatiegebieden aan dat schoon (drink)water uit de kraan voor hem of haarzelf vanzelfsprekend is. Desondanks is bij ruim zes op de tien ondervraagden wel het besef aanwezig dat het elke dag veel inspanning kost om (drink)water schoon te houden.

Wat minder mensen, maar nog altijd de helft, zijn er van overtuigd dat er in Nederland altijd voldoende kraanwater beschikbaar zal zijn. En hoewel relatief een minderheid (maar nog wel een aanzienlijk deel van 37%) verwacht dat er in de toekomst in Nederland vaker

zoetwatertekorten zullen ontstaan, is tegelijkertijd wel de meerderheid van mening dat de overheid de komende jaren meer moet doen om te zorgen dat er voldoende (drink)water-voorraad blijft.

Tabel 1.3 Probleembesef schoon en voldoende water

(helemaal) eens met:	algemeen publiek n=1012	evacuatie- gebieden n=1013
Schoon (drink)water uit de kraan in Nederland is voor mij vanzelfsprekend	76	78
Het kost elke dag veel inspanning om het (drink)water schoon te houden	62	67
De overheid moet de komende jaren meer doen om te zorgen dat er voldoende (drink) watervoorraad is	59	60
Er zal in Nederland altijd voldoende kraanwater beschikbaar zijn	53	51
In de toekomst zullen er in Nederland vaker zoetwater tekorten ontstaan	37	37

Bereidheid tot deelname aan activiteiten rondom waterprojecten noemenswaardig

De overheid vindt het belangrijk om burgers te betrekken bij waterprojecten, om Nederlanders bewuster te maken van de waterrisico's in hun eigen regio en hun zelfredzaamheid te vergroten. Daarom is gevraagd aan te geven in hoeverre mensen bereid zijn om zelf één of meer activiteiten te ondernemen. Hier blijkt best animo voor te zijn, afhankelijk van de inspanning die het kost. Zowel onder het algemeen publiek als onder inwoners van evacuatiegebieden is het animo het grootst om een kijkje te nemen bij waterprojecten in de buurt of bij natuurgebieden met veel water. Zowel bij het algemeen publiek als bij de inwoners van evacuatiegebieden is de meerderheid hiertoe waarschijnlijk tot zeker wel bereid (56% en 60%). Op enige afstand gevolgd door het zelf opzoeken van informatie over waterprojecten (49% en 48%). De bereidheid neemt verder af als het gaat om het bijwonen van een bijeenkomst over waterprojecten in de buurt (het algemeen publiek is hier met 42% wat minder vaak toe bereid dan inwoners van evacuatiegebieden 47%), het zelf meehelpen met waterprojecten in de buurt (35% en 36%) of het zelf ideeën inbrengen voor waterprojecten in de buurt (30% en 29%).

Tabel 1.4 Betrokkenheid bij waterprojecten

	algemeen publiek n=1012		evacuatiegebieden n=1013	
	zeker/waar- schijnlijk wel	zeker/waar- schijnlijk niet	zeker/waar- schijnlijk wel	zeker/waar- schijnlijk niet
Een kijkje nemen bij waterprojecten in de buurt of natuurgebieden met veel water	56	33	60	30
Zelf informatie opzoeken over waterprojecten bij u in de buurt	49	41	48	42
Een bijeenkomst bijwonen over waterprojecten bij u in de buurt	42	46	47	42
Zelf meehelpen aan waterprojecten in de buurt (zoals zelf meehelpen met dijkbewaking, eventueel na een training)	35	52	36	54
Zelf ideeën inbrengen voor nieuwe waterprojecten of ter verbetering van waterprojecten in de buurt, bijvoorbeeld in een inspraakprocedure	30	57	29	56

Vraag: De overheid vindt het belangrijk om burgers te betrekken bij waterprojecten. In hoeverre bent u al dan niet bereid om zelf één of meer van de volgende activiteiten te doen?

2.

Risicobewustzijn en zelfredzaamheid

Kernpunten

- Probleembesef en urgentie rondom klimaatverandering zijn bij de meerderheid van de bevolking aanwezig. Het optreden van klimaatverandering staat niet of nauwelijks ter discussie. De meerderheid maakt zich zorgen over klimaatverandering, denkt dat het klimaat in Nederland de komende 25 jaar gaat veranderen en verwacht dat klimaatverandering gepaard gaat met een grotere kans op gebeurtenissen die een bedreiging voor de waterveiligheid kunnen vormen.
- Toch is de risicoperceptie van de overstromingskans voor de eigen woonregio en voor de eigen woning beperkt. Het zelf (ooit) zullen meemaken van een overstroming in de eigen regio is voor de meesten een ver-van-mijn-bed-show. De meerderheid denkt niet dat of weet niet of de eigen woning gevaar loopt als de hoogwaterkeringen het zouden begeven tijdens hoogwater of storm. Binnen evacuatiegebieden denkt men wel vaker dan in de rest van Nederland dat de woning dan wel gevaar loopt (36% om 22% algemeen publiek). Toch denkt de grootste groep (41%) zelfs in de evacuatiegebieden dat de woning geen gevaar loopt.
- Naast materiële schade als gevolg van een grote overstroming (uitval van nuts- en openbare voorzieningen, internet en schade aan het huis) verwacht het merendeel van bevolking ook langdurige ontregeling van hun leven. Binnen evacuatiegebieden verwacht men dit vaker dan in de rest van Nederland.
- Het merendeel van de bevolking ziet de voordelen in van een goede voorbereiding op een overstroming. Ook vindt de meerderheid het opvolgen van de tips rondom blijven of weggaan en de aan hen voorgelegde voorbereidende maatregelen voor een overstroming nuttig.
- Tegelijk heeft een aanzienlijk deel (ruim vier op de tien) moeite met het eigen handelingsperspectief. Zij vinden een goede voorbereiding lastig en denken dat er weinig is dat ze daar op voorhand aan kunnen doen.
- In lijn hiermee weet een aanzienlijk deel (ruim een derde) überhaupt niet wat te doen bij een dreigende overstroming. Onder de rest van de bevolking is geen uitgesproken voorkeursstrategie: ongeveer evenveel mensen (een derde) zouden vertrekken als thuisblijven. Binnen evacuatiegebieden is er een lichte voorkeur voor vertrekken. Wel valt op dat thuisblijven bij een dreigende overstroming veel vaker als beangstigend dan als veilig wordt beschouwd, terwijl de meningen verdeeld zijn over weggaan c.q. evacueren waarbij weggaan net iets vaker als veilig dan als beangstigend wordt beschouwd.

Het optreden van klimaatverandering staat niet ter discussie...

Het leeuwendeel van de bevolking (algemeen publiek: 86%; inwoners van evacuatiegebieden: 88%) denkt dat het klimaat de komende 25 jaar zal veranderen in Nederland. Ruim een kwart denkt dat dit in sterke mate het geval zal zijn. Klimaatverandering heeft duidelijk nog wel wat minder persoonlijke relevantie of urgentie: degenen die denken dat het klimaat zal veranderen, maken zich vaker zorgen voor Nederland in het algemeen dan voor hun persoonlijke situatie.

Figuur 2.1 Probleembesef klimaatverandering

Vraag: *Denkt u dat het klimaat de komende 25 jaar zal veranderen in Nederland?*

Tabel 2.1 Probleembesef klimaatverandering voor Nederland en de persoonlijke situatie

	algemeen publiek n=873		evacuatiegebieden n=896	
	enigszins/veel zorgen	geen/weinig zorgen	enigszins/veel zorgen	geen/weinig zorgen
Nederland in het algemeen	70	30	72	26
Uw persoonlijke situatie	49	50	46	53

Vraag: *In hoeverre maakt u zich zorgen over klimaatverandering in Nederland voor uw persoonlijke situatie en voor Nederland in het algemeen?*

Basis: *Algemeen publiek, respondenten die denken dat het klimaat zal veranderen (n=873)
Evacuatiegebieden, respondenten die denken dat het klimaat zal veranderen (n=896)*

...maar de gevolgen van klimaatverandering gedeeltelijk wel

Bij alle voorgelegde gebeurtenissen die in Nederland zouden kunnen optreden, denkt de meerderheid van de bevolking dat de kans op deze gebeurtenissen als gevolg van klimaatverandering gelijk blijft of groter wordt. Een kleine minderheid denkt dat de kans kleiner wordt, of weet het niet. Het beeld tussen het algemeen publiek en inwoners van evacuatiegebieden is vergelijkbaar.

Kijken we naar de aard van de gebeurtenissen, dan valt op dat de meerderheid denkt dat als gevolg van klimaatverandering de kans groter wordt op allerlei gebeurtenissen die te maken hebben met wateroverlast of waterveiligheid. Dit varieert van net iets meer dan zeven op de tien mensen die de kans groter achten op stijging van de zeespiegel, tot iets meer dan vijf op de tien die de kans groter achten op het wegspoelen van strand en duinen. De meningen zijn meer verdeeld over de kans op dijkdoorbraken: ruim vier op de tien mensen denkt dat deze kans groter wordt en ongeveer even veel mensen denken dat de kans gelijk blijft.

Opvallend is dat men relatief het minst vaak denkt dat als gevolg van klimaatverandering de kans groter wordt op gebeurtenissen die nadelig kunnen zijn voor de betrouwbaarheid van de zoetwatervoorziening. Zo denken bijna vijf op de tien mensen dat de kans gelijk blijft op gebeurtenissen die te maken hebben met droogte: bosbranden en waterschaarste.

Tabel 2.2 Kennis gevolgen klimaatverandering

	algemeen publiek n=873		evacuatiegebieden n=896	
	Kans wordt groter	Kans blijft ongeveer gelijk	Kans wordt groter	Kans blijft ongeveer gelijk
Stijging van de zeespiegel	71	21	72	22
Natte winters met zeer hoge waterstanden in de grote rivieren	62	28	65	27
Zeer zware stormen met overstromingen langs de Noordzeekust	59	30	58	32
Een overstroming in het rivierengebied	55	34	54	37
Uitsterven van dier- en plantensoorten	52	35	50	39
Wegspoelen van strand en duinen	52	37	56	36
Dijkdoorbraken	46	42	44	43
Bosbranden als gevolg van droogte	38	48	41	47
Optreden van waterschaarste	34	49	34	52

Vraag: *Denkt u dat de kans op onderstaande gebeurtenissen in Nederland als gevolg van klimaatverandering groter wordt, ongeveer gelijk blijft of kleiner wordt?*

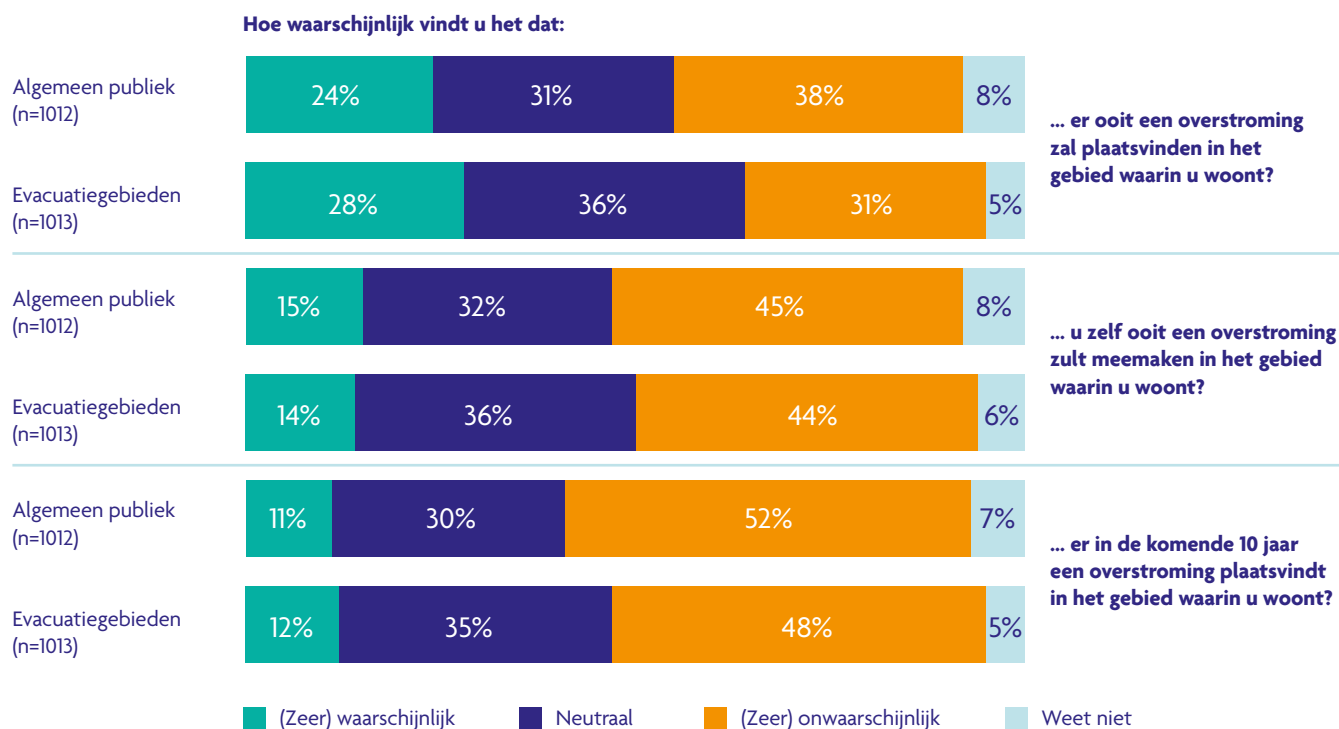
Basis: *Algemeen publiek, respondenten die denken dat het klimaat zal veranderen (n=873)
Evacuatiegebieden, respondenten die denken dat het klimaat zal veranderen (n=896)*

Zelf meemaken overstroming veelal onvoorstelbaar

Als we kijken naar hoe waarschijnlijk mensen het vinden om tijdens hun leven een overstroming in hun eigen woongebied mee te maken, dan vindt ongeveer de helft dit (zeer) onwaarschijnlijk. Slechts iets meer dan één op de tien mensen vindt de kans hierop (zeer) waarschijnlijk. De kans dat er ooit een overstroming zal plaatsvinden in het gebied waarin men woont, wordt (logischerwijs) iets waarschijnlijker gevonden. Ongeveer een kwart lijkt dit (zeer) waarschijnlijk. Opvallend is dat bij alledrie de perspectieven een tamelijk groot deel van ongeveer een derde hier een neutrale kijk op heeft.

Het beeld tussen het algemeen publiek en inwoners van evacuatiegebieden is vergelijkbaar. Opvallend hierbij is dat respondenten uit het algemeen publiek bij alle drie de perspectieven wel wat vaker aangeven dat zij het (zeer) onwaarschijnlijk vinden dat een overstroming zal plaatsvinden.

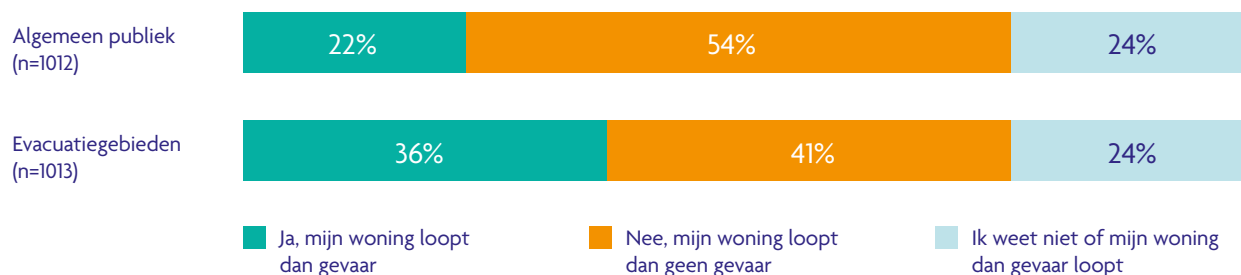
Figuur 2.3 Risicoperceptie overstroming in eigen regio

Als het toch een keer mis gaat... denkt het grootste deel van de bevolking dat de eigen woning geen gevaar loopt

Als het toch een keer mis gaat en de hoogwaterkeringen (zoals dijken en duinen) zouden het begeven, dan weet een aanzienlijk deel van de bevolking (24%) niet of de eigen woning gevaar loopt om onder water te komen te staan. Zowel binnen het algemeen publiek als binnen de inwoners van evacuatiegebieden denkt relatief de grootste groep dat zijn/haar woning geen gevaar loopt. De groep die denkt dat de eigen woning wel gevaar loopt bij een overstroming, is binnen de inwoners van de evacuatiegebieden groter dan bij het algemeen publiek (36% om 22%).

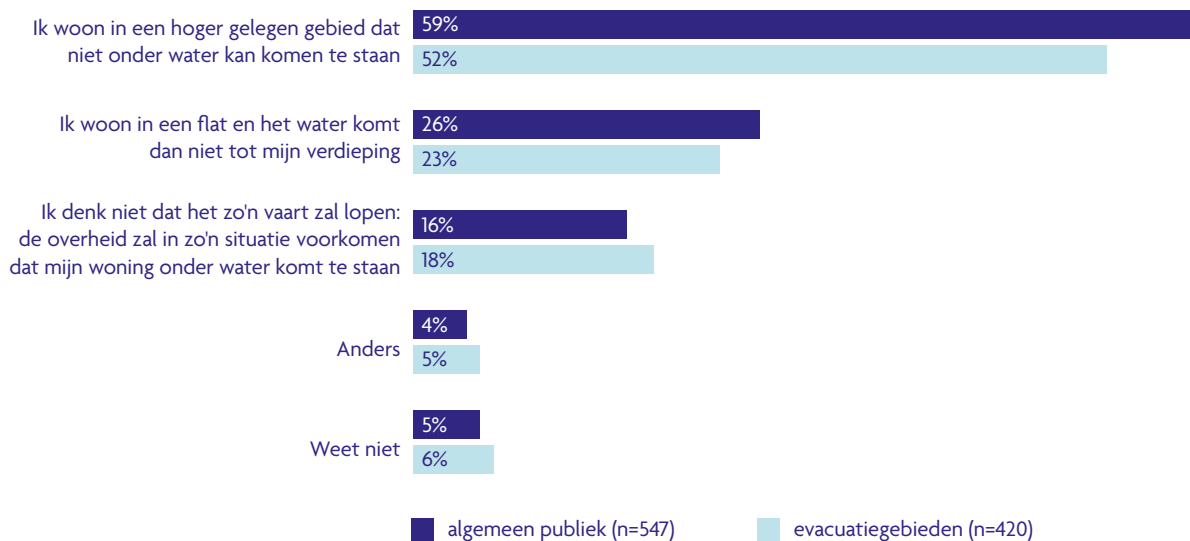
Figuur 2.4 Risicoperceptie overstromingskans eigen woning

Vraag: Stel dat de hoofdwaterkeringen (zoals dijken of duinen) het begeven tijdens hoogwater/storm, loopt uw woning dan gevaar om onder water te komen te staan?

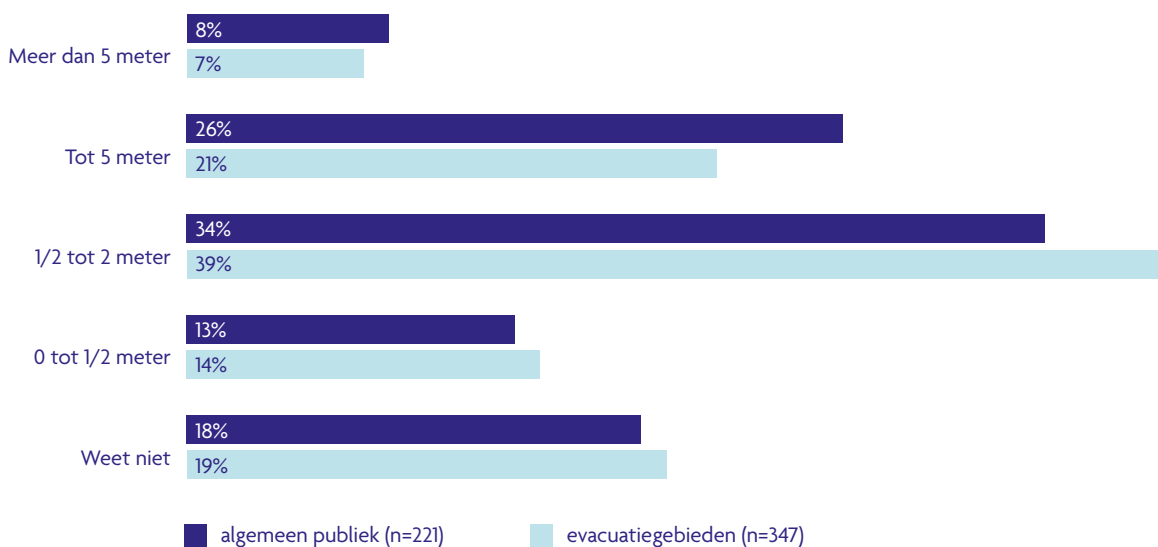
Van degenen die denken dat de eigen woning geen gevaar loopt, denkt ruim de helft dat dit komt omdat zij wonen in een hoger gelegen gebied dat niet onder water kan komen te staan. Ongeveer een kwart geeft aan in een flat te wonen, waarbij het water niet tot de eigen verdieping zal komen. Een kleinere groep denkt dat het zo'n vaart niet zal lopen, omdat de overheid in zo'n situatie zal voorkomen dat zijn/haar woning onder water zal komen te staan.

Figuur 2.5 Toelichting risicoperceptie overstromingskans eigen woning

Als de woning gevaar loopt, hoe hoog komt het water dan?

We hebben degenen die denken dat hun woning gevaar loopt om onder water te komen te staan als de hoofwaterkeringen het onverhoopt zouden begeven, gevraagd in te schatten hoeveel meter water er dan maximaal in hun woning zou komen. Deze inschatting is vergelijkbaar tussen het algemeen publiek en de inwoners van de evacuatiegebieden; bij beiden denkt ongeveer de helft (47% om 53%) dat er dan maximaal 2 meter water in de woning zou komen te staan. Ongeveer een derde verwacht dat dit meer dan 2 meter is (34% om 28%).

Figuur 2.6 Gepercipieerde overstromingshoogte eigen woning

Vraag: *Hoeveel meter water zou er dan maximaal in uw woning komen te staan?*

Basis: *Allen die aangeven dat hun woning gevaar loopt als de hoofdwaterkeringen het begeven.*

Vooraf materiële schade en langdurige ontregeling van het dagelijks leven verwacht als gevolg van een grote overstroming

Als er zich een grote overstroming zou voordoen in het eigen woongebied, dan vindt de bevolking het uitvallen van gas, water, elektriciteit en de internetverbinding het meest waarschijnlijke gevolg. Ook verwacht de meerderheid grote schade aan openbare voorzieningen en aan hun huis en bezittingen. Men verwacht dat het dagelijks leven langdurig zal worden ontregeld. Minder waarschijnlijk vindt men het dat er dan geen (mobiel) telefoonverkeer meer mogelijk zal zijn. Het minst waarschijnlijk is in de ogen van bevolking dat zij noodgedwongen thuis moeten blijven omdat er geen tijd is om te evacueren en dat zij of hun gezinsleden in levensbedreigende situaties terecht komen. Dit beeld is op hoofdlijnen hetzelfde bij het algemeen publiek en bij inwoners van evacuatiegebieden. Wel achten inwoners van evacuatiegebieden de kans dat de voorgelegde gebeurtenissen zich zullen voordoen groter.

Tabel 2.7 Risicoperceptie gevolgen overstroming

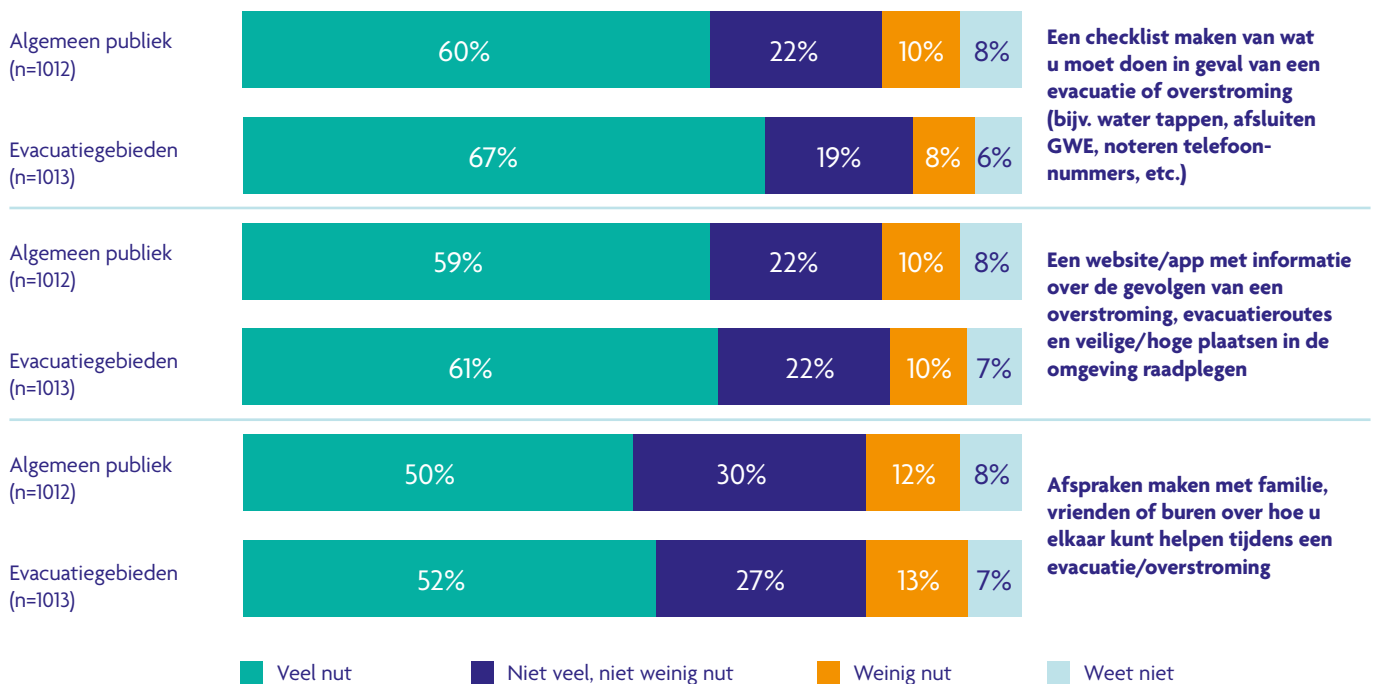
(zeer) waarschijnlijk	algemeen publiek n=1012	evacuatiegebieden n=1013
Gas, water en elektriciteit vallen uit	65	73
Er ontstaat grote schade aan de openbare voorzieningen (wegen, parken, etc.) in uw woonplaats	61	70
Uw internet(verbinding) valt uit	63	70
Uw dagelijks leven (werken en andere dagelijkse activiteiten) raakt langdurig ontregeld	59	67
Er ontstaat grote schade aan uw huis/bezittingen	52	60
Er is geen (mobiel) telefoonverkeer mogelijk	45	46
U moet noodgedwongen thuis blijven, omdat er geen tijd is om te evacueren	32	36
U en/of uw gezinsleden komen in een levensbedreigende situatie terecht	30	31

Vraag: *Stel dat er zich een grote overstroming voordoet in het gebied waar u woont. Hoe waarschijnlijk vindt u het dan, dat het volgende gebeurt?*

Voorgelegde maatregelen ter voorbereiding op een overstroming door meerderheid gezien als nuttig

De ondervraagden is een lijst met maatregelen voorgelegd die getroffen kunnen worden om goed voorbereid te zijn op een overstroming, met daarbij de vraag hoe nuttig men elk van de maatregelen vindt. Meer dan de helft van de bevolking vindt ze tamelijk tot heel veel nut hebben. Het maken van een checklist van wat te doen in geval van een evacuatie of overstroming (bijv. water tappen, afsluiten GWE, noteren telefoonnummers, etc) wordt het nuttigst gevonden; inwoners van evacuatiegebieden vinden dit nog vaker dan het algemeen publiek (67% om 60%). Slechts één op de tien ondervraagden vindt de voorbereidingen heel weinig tot tamelijk weinig nut hebben.

Figuur 2.8 Gepercipieerde overstromingshoogte eigen woning

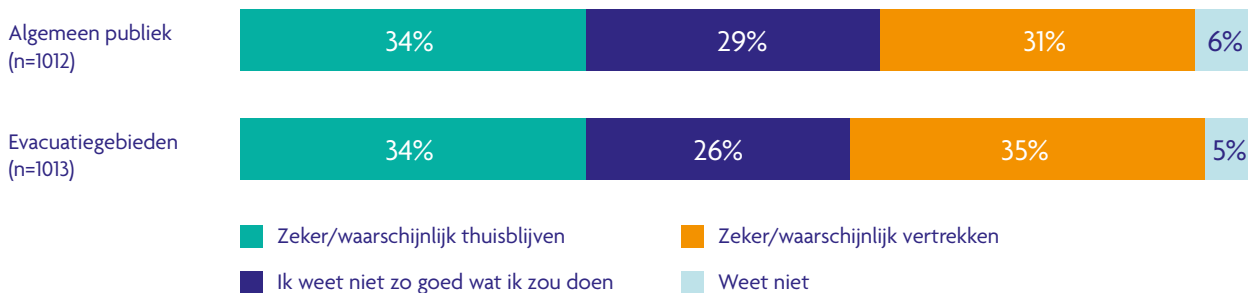
Vraag: Hieronder staat een aantal voorbereidingen die u zou kunnen treffen om goed voorbereid te zijn op een overstroming. Geeft u s.v.p. telkens aan in hoeverre u deze voorbereidingsmaatregel nuttig vindt.

Geen duidelijke voorkeursstrategie voor wat te doen bij een overstroming

Deelnemers aan Waterpeil kregen bovenstaande afbeelding voorgelegd met de twee mogelijkheden die je bij een dreigende overstroming hebt: blijven of weggaan. Vervolgens is hen gevraagd wat ze denken te doen in een situatie waarin een grote kans bestaat dat hun regio over 24 uur overstroomt. De meningen zijn dan verdeeld. Ongeveer een derde van de bevolking denkt dan zeker of waarschijnlijk thuis te blijven; binnen evacuatiegebieden is deze groep iets groter dan binnen het algemeen publiek. Een vergelijkbaar deel denkt juist zeker of waarschijnlijk te zullen vertrekken.

Figuur 2.9 Gedragsintentie bij dreigende overstroming

Thuisblijven bij een dreigende overstroming wordt vaker als beangstigende dan als veilige strategie beschouwd

In de ogen van bijna de helft van de Nederlandse bevolking is thuisblijven bij dreiging van een overstroming eerder een beangstigende dan een veilige strategie. Inwoners van de evacuatiegebieden vinden thuisblijven vaker dan het algemeen publiek een beangstigende in plaats van een veilige strategie. Bij beide groepen denken ruim vier op de tien mensen grote risico's te lopen om in een gevaarlijke situatie terecht te komen als zij thuis blijven.

Tabel 2.10 Houding 'thuisblijven' bij een dreigende overstroming

(helemaal) eens met:	algemeen publiek n=1012	evacuatiegebieden n=1013
Thuisblijven wanneer een overstroming dreigt vind ik beangstigend	47	49
Thuis loop ik grote risico's om in een gevaarlijke situatie terecht te komen	41	43
Thuisblijven wanneer een overstroming dreigt lijkt mij een veilige strategie	28	22

Vraag: De volgende stellingen gaan over blijven bij dreiging van een overstroming. In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen?

Vervolgens is deelnemers aan Waterpeil tips voorgelegd (Bron: 'Overstrom ik' app) voor als ze bij een dreigende overstroming zouden besluiten thuis te blijven en is hen een aantal stellingen voorgelegd om hun houding rondom hun eigen handelingsperspectief in kaart te brengen.

Als je blijft

Tips voor als je blijft

- 1 Zoek de hoogste plek in huis op of ga naar een droge plek in de buurt.
- 2 Controleer of je weg kan komen via dakraam of ladder.
- 3 Maak een voedselpakket voor minimaal een week.
- 4 Vul je badkuip met kraanwater.
- 5 Zorg voor voldoende dekens en handdoeken.
- 6 Maak een adresboekje met telefoonnummers.
- 7 Maak duidelijk waar je bent. Hang een wit laken uit je raam.
- 8 Sluit gas, water en elektriciteit af.

Droge plekken in jouw buurt

■ Overstroomd gebied
● Waarschijnlijk een droge verdieping
● Waarschijnlijk geen droge verdieping

Deze kaart geeft aan welke gebouwen (waarschijnlijk) een droge verdieping hebben na een overstroming.

📍 2587CL ➔

Tabel 2.11 Gepercipeerd nut 'Tips voor als je blijft'

(helemaal) eens met:	algemeen publiek n=1012	evacuatie- gebieden n=1013
Dit zijn nuttige tips	63	64
Het is voor mijzelf verstandig om deze tips op te volgen	57	60
Door mezelf voor te bereiden op 'thuisblijven' heb ik een grotere kans om te overleven	50	50
Mezelf goed voorbereiden op thuisblijven lijkt me best lastig	45	47
Door mezelf voor te bereiden op 'thuisblijven' neemt de kans op traumatische ervaringen af	42	42
Er is weinig dat ik nu al kan doen om goed voorbereid te zijn op 'thuisblijven'	40	36

De top 3 stellingen over thuisblijven waarmee men het meest kan instemmen, zijn hetzelfde voor inwoners van de evacuatiegebieden en het algemeen publiek. Zo vindt in beide groepen de helft de voorgelegde tips nuttig, vindt het voor zichzelf verstandig deze tips op te volgen en is van mening dat men, door zichzelf voor te bereiden op 'thuisblijven' een grotere kans heeft om te overleven.

Toch spreekt er ook onzekerheid over het eigen handelingsperspectief uit de resultaten. Zo geeft een aanzienlijk deel aan dat het hen best lastig lijkt om zich goed voor te bereiden op thuisblijven. Die groep denkt dat er ook weinig is dat men nu al kan doen om goed voorbereid te zijn op 'thuisblijven'.

Weggaan bij een dreigende overstroming wordt net iets vaker als veilige dan als beangstigende strategie beschouwd

Zowel bij het algemeen publiek als bij de inwoners van evacuatiegebieden zien we dat ruim de helft weggaan bij een dreigende overstroming een veilige strategie vindt. Tegelijkertijd vindt bijna de helft weggaan ook beangstigend, en denkt onderweg grote risico's te lopen om in een gevaarlijke situatie terecht te komen.

Tabel 2.12 Houding 'weggaan' bij een dreigende overstroming

(zeer) eens met:	algemeen publiek n=1012	evacuatie- gebieden n=1013
Evacuëren wanneer een overstroming dreigt lijkt mij een veilige strategie	54	53
Evacuëren wanneer een overstroming dreigt vind ik beangstigend	47	48
Onderweg loop ik grote risico's om in een gevaarlijke situatie terecht te komen	48	46

Vervolgens is deelnemers aan Waterpeil tips voorgelegd (Bron: 'Overstroom ik' app) voor als ze bij een dreigende overstroming zouden besluiten weg te gaan. Daarbij is hen een aantal stellingen voorgelegd om hun houding rondom hun eigen handelingsperspectief in kaart te brengen. Om volgorde-effecten te voorkomen, is de volgorde van het onderdeel "weggaan" of "blijven" telkens at random toegewezen aan elke respondent. Evenveel respondenten hebben dus eerst de vragen over weggaan gehad als de respondenten die eerst de vragen over blijven hebben gehad.

Als jij weggaat

Tips voor als je weggaat

- 1 Zorg voor een volle brandstoftank, water, voedsel, toiletpullen en dekens. Draag stevige schoenen en zorg voor dichte kleding.
- 2 Plan en verken je route. Welke wegen zijn beschikbaar? Welk openbaar vervoer ga je nemen?
- 3 Neem een routekaart mee en zorg dat je onderweg evacuatieadvies kan ontvangen!
- 4 Laat je familie en vrienden weten waar je naar toe gaat. Neem contact op als je daar bent.
- 5 Help anderen onderweg, maar zorg dat je niet onderkoeld raakt.

Water op de weg

Leaflet | (c) arcgisonline, (c) open streetmap

- Maximale waterhoogte
- ★ Overstroomde wegen
- ★ Overstroomde spoorwegen

Ga jij uit je gebied weg? Kijk wat begaanbaar is en of je de eindbestemming kan bereiken na een overstroming.

📍 2587CL ➔

Ook hier is weinig verschil tussen inwoners van de evacuatiegebieden en het algemeen publiek. De top 3 stellingen over 'weggaan' waarmee de inwoners van de evacuatiegebieden het meest eens zijn, komt overeen. Zo vindt ruim de helft de voorgelegde tips nuttig, vindt het voor zichzelf verstandig deze tips op te volgen en is van mening dat men, door zichzelf voor te bereiden op 'weggaan' een grotere kans heeft om te overleven. Net als bij de strategie "blijven" zien we ook hier dat men wat moeite lijkt te hebben met het eigen handelingsperspectief. Zo lijkt het de helft best lastig om zich goed voor te bereiden op een evacuatie en vier op de tien denken dat er ook weinig is dat men nu al kan doen om hierop goed voorbereid te zijn.

Tabel 2.13 Gepercipieerd nut 'Tips voor als je weggaat'

(zeer) eens met:	algemeen publiek n=1012	evacuatiegebieden n=1013
Dit zijn nuttige tips	62	63
Door mezelf voor te bereiden op een evacuatie heb ik een grotere kans om te overleven	59	61
Het is voor mijzelf verstandig om deze tips op te volgen	57	59
Mezelf goed voorbereiden op evacuatie lijkt me best lastig	50	55
Door mezelf voor te bereiden op een evacuatie neemt de kans op traumatische ervaringen af	49	49
Er is weinig dat ik nu al kan doen om goed voorbereid te zijn op 'thuisblijven'	39	40

Vraag: *Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met onderstaande stellingen over 'weggaan'*

Zelfredzaamheid van inwoners van evacuatiegebieden lijkt wat groter dan van het algemeen publiek

Mensen is gevraagd wat zij zouden doen als de regio waarin zij wonen drie dagen niet toegankelijk is voor hulp van buitenaf, en gas, water en elektriciteit uitgevallen zijn. De ruime meerderheid van de bevolking is ervan overtuigd dat zij dan hun burens zouden helpen. Hier lijkt niet altijd sprake van wederkerigheid want 'slechts' de helft denkt dat ze op hun beurt ook op hulp van de burens zouden kunnen rekenen. Verder denkt het merendeel van de bevolking dat er doorgaans voldoende te eten en drinken in huis zal zijn waarmee het gezin het drie dagen kan uithouden. Het merendeel denkt bovendien dat in geval van overstroming het huis in elk geval één of meer droge verdiepingen heeft. De inwoners van de evacuatiegebieden zijn het nog vaker eens met de stellingen dan het algemeen publiek.

Tabel 2.14 Gepercipieerd handelingsperspectief bij overstroming

(zeer) eens met:	algemeen publiek n=1012	evacuatiegebieden n=1013
Ik/mijn gezin zal burens helpen	70	77
Er is doorgaans voldoende te eten en drinken in huis waarmee ik/mijn gezin het drie dagen kan uithouden	69	73
De lichamelijke gezondheid van mij/mijn gezin is goed genoeg om het 3 dagen uit te houden	64	72
In geval van een overstroming heeft mijn huis één of meer droge verdiepingen	67	71
In geval van een overstroming, zal ik/mijn gezin op tijd een veilige plek vinden waar ik het 3 dagen kan uithouden	58	63
Ik/mijn gezin kan rekenen op hulp van de burens	51	54
In deze regio is er doorgaans voldoende tijd om met de auto naar veilig gebied te evacueren	49	45
In geval van een overstroming heeft mijn huis een ontsnappingsroute	39	41

3.

Waterwerk in uitvoering

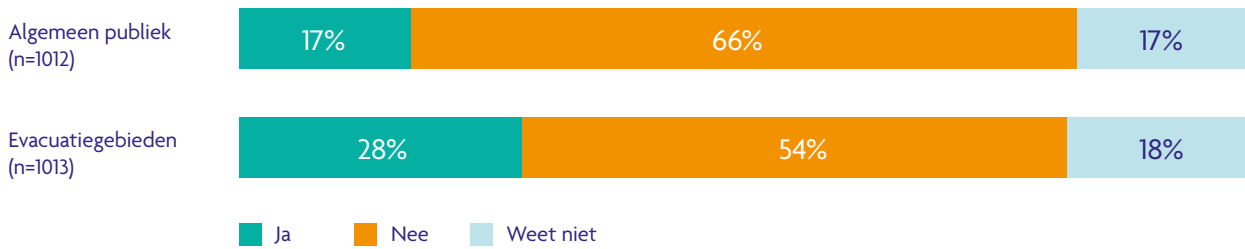
Kernpunten

- Als mensen wordt gevraagd om uit zichzelf waterwerkzaamheden/projecten in de regio te noemen, dan is deze spontane bekendheid een stuk hoger onder inwoners van evacuatiegebieden dan onder het algemeen publiek. Respectievelijk 28% versus 17% heeft het afgelopen jaar iets gezien, gelezen of gehoord over werkzaamheden aan waterwegen, werken die aan de kust plaatsvinden, of werkzaamheden aan waterkeringen.
- De belangrijkste wijze waarop men hierover geïnformeerd is, zijn voor zowel het algemeen publiek als de inwoners van de evacuatiegebieden de regionale media en de eigen ervaring c.q. zichtbaarheid van de werkzaamheden ter plaatse (met name aan dijken, gevolgd door rivieren). De (fysieke) zichtbaarheid van de werkzaamheden is dus van groot belang voor de bekendheid ervan.
- Daarnaast is aan de inwoners van de evacuatiegebieden een aantal actuele waterveiligheidsprojecten in hun regio voorgelegd met de vraag of zij die kennen. Deze zogeheten geholpen bekendheid loopt tussen én binnen evacuatiegebieden uiteen. Over het algemeen valt daarbij op dat op een uitzondering na de meerderheid van de inwoners van de evacuatiegebieden niet inhoudelijk bekend is met de voorgelegde projecten. Men kent deze alleen van naam of heeft er nog nooit van gehoord. De inhoudelijke bekendheid is het grootst met projecten op de Waddeneilanden.
- Onbekend maakt echter niet onbemind. De beperkte inhoudelijke bekendheid met de meeste waterprojecten in de regio, vertaalt zich niet door in een beperkt draagvlak. Niet alleen ziet bij elk van de voorgelegde projecten namelijk de meerderheid het nut ervan in, ook is de meerderheid het oneens met de bewering dat de waterwerkzaamheden in hun regio overbodig zouden zijn omdat het water toch nooit zo hoog zal komen als de overheid zegt.
- Regionale waterprojecten dragen bij aan het gevoel van veiligheid en het vertrouwen in de waterveiligheidsmaatregelen van de overheid in de regio. Uit de resultaten spreekt dat de overheid in de ogen van de ondervraagden de juiste dingen juist doet. Over de informatievoorziening door de overheid over waterprojecten en de overstromingskans is men echter minder enthousiast.

Spontane bekendheid waterprojecten in de regio is beperkt

De spontane bekendheid met waterprojecten – en werkzaamheden in de eigen regio is relatief beperkt. Zowel de meerderheid van het algemeen publiek als van de inwoners van de evacuatiegebieden geeft aan in 2015 niets gezien, gelezen of gehoord te hebben over waterwerkzaamheden of – projecten in de eigen regio. Wel is de spontane bekendheid duidelijk hoger onder inwoners van evacuatiegebieden dan onder het algemeen publiek (28% tegenover 17%).

Figuur 3.1 Spontane bekendheid waterprojecten in de regio

Vraag: *Heeft u dit jaar iets gezien, gelezen of gehoord over waterwerkzaamheden / projecten in uw regio? Met “waterwerkzaamheden / projecten” bedoelen we: werkzaamheden aan waterwegen zoals rivieren, kanalen en meren, werken die aan de Nederlandse kust plaatsvinden of werkzaamheden aan waterkeringen zoals duinen, dijken, dammen, of bouwwerken als sluisen.*

Voornaamste werkzaamheden/projecten waarover informatie is vernomen, zijn werkzaamheden aan dijken en rivieren

Bij beide publieksgroepen hebben degenen die aangeven wel informatie te hebben vernomen, het vaakst informatie gezien, gelezen of gehoord over werkzaamheden aan dijken (algemeen publiek: 33%, evacuatiegebieden: 49%). Dit wordt op afstand gevolgd door werkzaamheden aan rivieren (algemeen publiek: 27%, evacuatiegebieden: 22%) en werkzaamheden aan de duinen/de kust (algemeen publiek: 10%, evacuatiegebieden: 15%). Andere waterwerkzaamheden/projecten worden door minder dan 10% van de geïnformeerden genoemd.

Tabel 3.2 Werkzaamheden/projecten die men spontaan noemt

spontaan genoemd:	algemeen publiek n=133	evacuatiegebieden n=224
dijken/ werkzaamheden aan / controle van de dijken (algemeen)/ dijkversterking/ dijkverzwaring/ dijkverbetering/ dijkverhoging/dijkverlegging	33%	49%
ruimte voor de rivier/ rivierverbreding/overloopbekkens (algemeen) / werken aan een specifieke rivier (niet dijken)/ hoogwatergeulen, nevengeulen, stroomgeulen, extra geulen	27%	22%
werken aan de duinen / strand/ zandsuppletie / kustversterking	10%	15%
werken aan kanalen	7%	4%
wateropvang(gebieden)/ wateropslag	6%	5%
werken aan waterwerken (sluizen, waterkeringen, kades, bruggen, dammen)	6%	7%
werken aan overige wateren (beken, sloten, meren, wadden)	5%	3%
werken aan polders/ontpoldering/peilregulering	3%	4%
overig	11%	6%

Vraag: *Heeft u dit jaar iets gezien, gelezen of gehoord over waterwerkzaamheden / projecten in uw regio? Met “waterwerkzaamheden / projecten” bedoelen we: werkzaamheden aan waterwegen zoals rivieren, kanalen en meren, werken die aan de Nederlandse kust plaatsvinden of werkzaamheden aan waterkeringen zoals duinen, dijken, dammen, of bouwwerken als sluizen.*
Basis: *Algemeen publiek/Evacuatieggebieden, respondenten die iets gezien, gelezen of gehoord hebben over waterwerkzaamheden/projecten in hun regio en konden benoemen waarover ze iets hebben vernomen.*

Belangrijkste informatiebronnen zijn de regionale media en het werk in uitvoering zelf

De zichtbaarheid van de werkzaamheden is bij beide publieksgroepen van groot belang voor de bekendheid. Zowel voor respondenten uit het algemeen publiek als uit de evacuatiegebieden die iets gezien, gelezen of gehoord hebben over waterwerkzaamheden of – projecten in hun regio vormen de regionale pers (een regionaal dagblad en/of huis-aan-huis krant) samen met het zichtbare werk in uitvoering (de werkzaamheden/een medewerker/ een informatiebord ter plaatse) de voornaamste informatiebronnen. Beide informatiebronnen worden vaker genoemd door inwoners van de evacuatiegebieden dan door het algemeen publiek.

In de top drie van belangrijkste informatiebronnen, neemt de website de derde plaats in. Het algemeen publiek noemt deze informatiebron wat vaker dan inwoners van de evacuatiegebieden (45% versus 37%). Daarbij gaat het vooral om websites van de waterbeheerders (waterschappen, gevolgd door Rijkswaterstaat) en rijksoverheid. Hiernaast noemt het algemeen publiek ook vaker dan inwoners van de evacuatiegebieden social media (algemeen publiek: 21%, evacuatiegebieden: 9%) en radio/televisie (algemeen publiek:28%, evacuatiegebieden: 21%) als informatiebron. Inwoners van evacuatiegebieden noemen op hun beurt vaker dan het algemeen publiek een informatiebijeenkomst (respectievelijk 11% en 4%) en een open dag (8% en 4%). Gemiddeld noemt men drie informatiebronnen. Daarin zijn geen verschillen tussen de publieksgroepen.

Tabel 3.3 Informatiebronnen waarlangs informatie over werkzaamheden/projecten is vernomen

informatiebronnen:	algemeen publiek n = 168	evacuatiegebieden n = 282
Via de werkzaamheden/een medewerker/ informatiebord ter plaatse	76%	86%
Via een regionaal dagblad of huis-aan-huis-krant	58%	64%
Via een website	45%	37%
Via radio en/of televisie	28%	21%
Via social media (Twitter/Facebook/Youtube)	21%	9%
Via een landelijk dagblad/krant	21%	24%
Via familie/vrienden/kennissen	12%	14%
Via een digitale nieuwsbrief	6%	9%
Via een excursie	5%	4%
Via een informatieavond/bijeenkomst	4%	11%
Via een open dag	4%	8%
Anders	3%	6%
Via school	1%	0%

Vraag: *Waar heeft u dan wel eens iets gezien, gelezen of gehoord over waterwerkzaamheden/ projecten in uw regio?*

Basis: *Algemeen publiek/Evacuatiegebieden, respondenten die iets gezien, gelezen of gehoord hebben over waterwerkzaamheden/projecten in hun regio en konden benoemen waarover ze iets hebben vernomen.*

Geholpen inhoudelijke bekendheid met waterprojecten in de regio is ook beperkt...

Respondenten uit de evacuatiegebieden kregen een aantal waterwerkzaamheden/projecten in hun directe omgeving voorgelegd, die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. De projecten zijn aangedragen vanuit de waterpartners van Ons Water, en zijn projecten die op dat moment in de betreffende regio werden uitgevoerd of net waren afgerond.

Over alle projecten heen beschouwd, is de inhoudelijke bekendheid ervan beperkt. Telkens kent de (ruime) meerderheid van het betreffende evacuatiegebied de voorgelegde projecten uit dit gebied alleen van naam, of heeft er überhaupt nog nooit van gehoord. Uitzondering hierop is een tweetal projecten op de Waddeneilanden: het versterken van de Waddenzeedijk op Texel en de strandsuppletie op Ameland. Respectievelijk 67% en 50% van de inwoners van het evacuatiegebied de Waddeneilanden is hier inhoudelijk mee bekend. Sowieso valt op dat de inhoudelijke bekendheid met projecten op de Waddeneilanden het grootst is. De inhoudelijke bekendheid is het kleinst voor de projecten: Dijkverbetering Zuidelijke Randmeren en Eem in het evacuatiegebied Meren Oost, Dijkversterking Spui West in het evacuatiegebied Benedenrivierengebied (Rijnmond-Drechtsteden) en Verbetering van de Ipensloter- en Diemendamersluis in het evacuatiegebied Hollandse Kust (van Noord- en Zuid-Holland). Met elk van deze projecten is 10% van de inwoners van het betreffende evacuatiegebied bekend.

Tabel 3.4 Geholpen bekendheid waterprojecten in de regio

Legenda:

1. Benedenrivierengebied Rijn BR
2. Benedenrivierengebied (Rijnmond–Drechtsteden) BNR
3. Rivieren Rijn RR
4. Maas in Limburg LIM
5. Hollandse Kust (van Noord- en Zuid-Holland) NZH
6. Zeeland ZZHE+ZV
7. Gebieden Waddenzee (Friesland en Groningen) FRGR
8. Meren Oost MO
9. Meren West MW
10. Waddeneilanden WAD

bekendheid met projecten:	Ik weet precies wat het inhoudt	Ik weet op hoofdlijnen wat het inhoudt	totaal inhoudelijke bekendheid	Ik ken het alleen van naam	Ik had er nog nooit van gehoord	totaal niet/nauwelijks bekend
Versterken Waddenzeedijk op Texel (WAD)	26%	41%	67%	17%	15%	33%
Strandsuppletie Ameland (WAD)	17%	33%	50%	39%	11%	50%
Verbetering Waddenzeedijk op Ameland (WAD)	13%	30%	43%	41%	15%	57%
Versterking Afsluitdijk (MW)	3%	32%	34%	46%	20%	66%
Dijkversterking Lekdijk Vianen (BNR)	8%	25%	34%	30%	36%	66%
Maasroute Verdieping Maas (LIM)	9%	20%	29%	23%	48%	71%
Dijkversterking Eemskanaal (FRGR)	8%	18%	25%	29%	46%	75%
Versterking Houtribdijk (MW)	5%	18%	24%	34%	42%	76%
Dijkversterking Schoonhovenseveer en Langerak (BNR)	4%	20%	24%	26%	50%	76%
Ruimte voor de Waal (RR)	3%	21%	23%	33%	43%	77%
Verbeteren Lekdijk tussen Kinderdijk en Schoonhovenseveer (BNR)	4%	19%	23%	28%	49%	77%
Waddenzeedijk en Friese kust verbeteren (FRGR)	4%	18%	22%	36%	42%	78%
Versterking Afsluitdijk (MO)	4%	18%	22%	41%	37%	78%
Aanleggen hoogwatergeulen Zandmaasgebied (LIM)	5%	16%	22%	24%	54%	78%
Visserweert (Grensmaasproject van het programma Maaswerken) (LIM)	5%	16%	22%	19%	59%	78%
Verbetering Merwededijk te Werkendam (BNR)	3%	18%	21%	19%	60%	79%
Kustversterking Hondsbossche Zeewering (NZH)	5%	16%	21%	34%	45%	79%
Zandsuppletie Brouwersdam (ZZHE + ZV)	5%	15%	20%	35%	45%	80%
Waterberging Volkerak-Zoommeer (ZZHE + ZV)	5%	15%	19%	27%	54%	81%
Dijkversterking Bergambacht-Ammerstol-Schoonhoven (BNR)	4%	15%	19%	26%	55%	81%
Renovatie Oevers Kanaal Gent-Terneuzen en Handelshaven Breskens (ZZHE + ZV)	4%	15%	18%	20%	62%	82%
Versterking Houtribdijk (MO)	5%	14%	18%	25%	57%	82%
Dijkversterking Krimpen (BR)	6%	11%	17%	24%	59%	83%

bekendheid met projecten:	Ik weet precies wat het inhoudt	Ik weet op hoofdlijnen wat het inhoudt	totaal inhoudelijke bekendheid	Ik ken het alleen van naam	Ik had er nog nooit van gehoord	totaal niet/nauwelijks bekend
Verbeteren Lekdijk tussen Kinderdijk en Schoonhovenseveer (BR)	5%	11%	16%	27%	58%	84%
Dijkversterking Eiland van Dordrecht (BR)	3%	13%	16%	19%	65%	84%
Dijkverbetering Hagestein-Opheusden (BNR)	1%	15%	15%	34%	51%	85%
Keersluis Meppelerdiep Zwartsluis (MO)	4%	11%	15%	17%	68%	85%
Verbetering Noorderhavendam Harlingen (FRGR)	3%	12%	14%	23%	63%	86%
Aanleg overstromgebied Larteraalkanaal (LIM)	5%	9%	14%	32%	54%	86%
Ontpoldering Noordwaard (BNR)	2%	12%	14%	29%	57%	86%
Dijkverlegging Westenholte (MO)	1%	13%	14%	17%	69%	86%
Nevengeulen Deventer (RR)	1%	13%	14%	23%	63%	86%
Koopmanspolder (Andijk) (MO)	3%	11%	13%	30%	57%	87%
Waterberging Volkerak-Zoommeer (BR)	5%	8%	13%	14%	73%	87%
Dijkverbetering Steurgat (BNR)	5%	8%	13%	21%	66%	87%
Verbetering IJsselmeerdijk Lemmer (MO)	5%	8%	13%	26%	61%	87%
Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld (RR)	1%	12%	13%	18%	69%	87%
Dijkversterking Den Oever (NZH)	3%	9%	12%	26%	61%	88%
Dijkversterking Spui Oost (BR)	3%	9%	12%	17%	71%	88%
Dijkversterking Hoeksche Waard Noord (BR)	2%	10%	12%	24%	64%	88%
Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid (BR)	1%	11%	12%	25%	63%	88%
Uiterwaardvergraving en dijkverlegging Munnikenland (BNR)	3%	9%	12%	21%	67%	88%
Dijkverlegging Cortenoever Voorsterklei (RR)	2%	10%	12%	19%	69%	88%
Vervanging damwanden Amsterdam Rijnkanaal (NZH)	3%	8%	11%	23%	66%	89%
Verbetering Ipensloter- en Die-mendammersluis (NZH)	4%	7%	10%	13%	76%	90%
Dijkversterking Spui West (BR)	4%	6%	10%	18%	72%	90%
Dijkverbetering Zuidelijke Randmeren en Eem (MO)	1%	9%	10%	20%	70%	90%

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden / project(en) van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en / of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hiermee voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.

...maar: onbekend maakt zeker niet onbemind!

De beperkte inhoudelijke bekendheid met het gros van de waterprojecten in de regio, mondt niet uit in het gepercipieerde nut c.q. draagvlak ervoor. Bij elk van de voorgelegde projecten ziet namelijk de meerderheid van de inwoners van het bijbehorende evacuatiegebied het nut ervan in.

De projecten waaraan het meeste nut wordt toegedicht, zijn: Versterken Waddenzeedijk op Texel (89%), Verbetering van de Waddenzeedijk op Ameland (85%) en Versterking van de Afsluitdijk (81%). De projecten die relatief het minst – maar nog altijd door de meerderheid – als nuttig worden bestempeld, zijn: Dijkversterking Hoeksche Waard Noord (55%), Dijkversterking Spui West (55%), Dijkversterking Spui Oost (54%) en Zandsuppletie Brouwersdam (54%). Bij elk project denkt een kleine minderheid van hooguit 6% dat het project weinig nut heeft.

Tabel 3.5 Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

nut projecten:	Veel nut	Niet weinig, niet veel nut	Weinig nut	Weet niet
Versterken Waddenzeedijk op Texel	89%	4%	4%	2%
Verbetering Waddenzeedijk op Ameland	85%	7%	2%	7%
Versterking Afsluitdijk	81%	11%	3%	5%
Versterking Afsluitdijk	78%	6%	4%	12%
Waddenzeedijk en Friese kust verbeteren	77%	8%	1%	14%
Verbetering IJsselmeerdijk Lemmer	76%	6%	4%	14%
Dijkversterking Eemskanaal	76%	8%	1%	14%
Verbetering Noorderhavendam Harlingen	76%	8%	2%	14%
Strandsuppletie Ameland	74%	9%	7%	11%
Versterking Houtribdijk	73%	15%	5%	7%
Kustversterking Hondsbossche Zeewering	73%	11%	5%	11%
Maasroute Verdieping Maas	72%	9%	0%	19%
Dijkverlegging Westenholte	72%	6%	6%	15%
Versterking Houtribdijk	71%	11%	4%	15%
Dijkverbetering Zuidelijke Randmeren en Eem	71%	10%	4%	15%
Dijkversterking Den Oever	70%	11%	5%	14%
Aanleggen hoogwatergeulen Zandmaasgebied	70%	6%	1%	23%
Aanleg overstromgebied Lateraalkanaal	68%	10%	0%	22%
Dijkversterking Lekdijk Vianen	68%	11%	4%	17%
Keersluis Meppelerdiep Zwartsluis	68%	14%	4%	15%
Ruimte voor de Waal	67%	12%	6%	15%
Dijkverbetering Hagestein-Opheusden	66%	10%	1%	23%
Dijkversterking Schoonhovenseveer en Langerak	66%	11%	1%	22%
Vervanging damwanden Amsterdam Rijnkanaal	66%	11%	3%	20%
Visserweert (Grensmaasproject van het programma Maaswerken)	65%	9%	1%	25%
Verbeteren Lekdijk tussen Kinderdijk en Schoonhovenseveer	65%	12%	4%	20%
Verbetering Ipensloter- en Diemendammersluis	64%	14%	3%	19%
Verbetering Merwededijk te Werkendam	64%	12%	3%	22%
Dijkverbetering Steurgat	64%	15%	1%	21%
Uiterwaardvergraving en dijkverlegging Munnikenland	64%	12%	2%	23%

nut projecten:	Veel nut	Niet weinig, niet veel nut	Weinig nut	Weet niet
Waterberging Volkerak-Zoommeer	64%	12%	1%	24%
Koopmanspolder (Andijk)	63%	18%	4%	14%
Dijkversterking Bergambacht-Ammerstol-Schoonhoven	63%	13%	2%	23%
Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld	62%	15%	5%	18%
Nevengeulen Deventer	61%	15%	5%	18%
Ontpoldering Noordwaard	61%	14%	4%	22%
Renovatie Oevers Kanaal Gent-Terneuzen en Handelshaven Breskens	61%	12%	3%	25%
Dijkverlegging Cortenoever Voorsterklei	59%	14%	6%	20%
Verbeteren Lekdijk tussen Kinderdijk en Schoonhovensveer	59%	14%	0%	28%
Waterberging Volkerak-Zoommeer	58%	15%	0%	28%
Dijkversterking Krimpen	56%	17%	0%	27%
Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid	56%	16%	0%	28%
Dijkversterking Eiland van Dordrecht	56%	15%	2%	28%
Dijkversterking Hoeksche Waard Noord	55%	15%	3%	28%
Dijkversterking Spui West	55%	16%	3%	27%
Dijkversterking Spui Oost	54%	16%	2%	28%
Zandsuppletie Brouwersdam	54%	18%	6%	22%

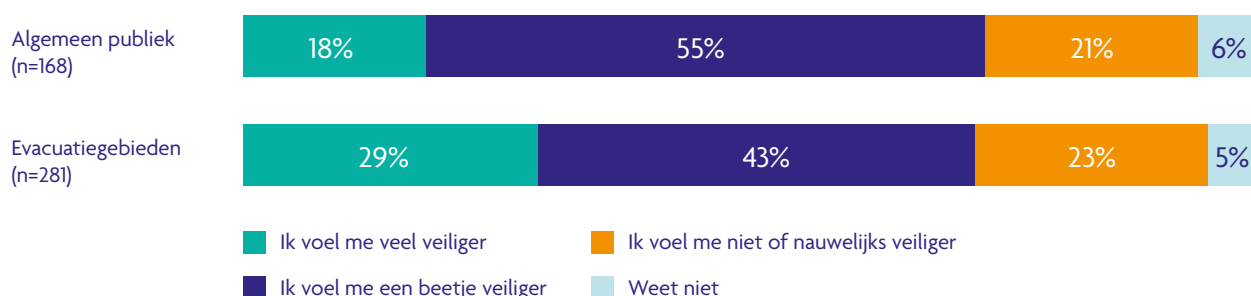
Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken?
Basis: De projecten zijn onder selectie van het betreffende evacuatiegebied voorgelegd, n = 101 per evacuatiegebied

Het regionale “werk in uitvoering” draagt bij aan het gevoel van veiligheid en vertrouwen

Regionale waterprojecten dragen bij aan het gevoel van veiligheid en het vertrouwen in de overheid. Uit de resultaten spreekt bovendien dat de overheid in de ogen van de respondenten de juiste dingen juist doet.

Zowel de meerderheid van het algemeen publiek die informatie hebben vernomen over waterprojecten in hun regio, als van de inwoners van de evacuatiegebieden voelt zich een beetje tot veel veiliger in de eigen regio door de regionale projecten om overstromingen te voorkomen of de gevolgen ervan te beperken (algemeen publiek 73%, inwoners van evacuatiegebieden 72%) Bij beide publieksgroepen voelen circa twee op de tien zich daarentegen niet of nauwelijks veiliger. Onder het algemeen publiek geeft een grotere groep dan onder inwoners van de evacuatiegebieden aan zich een beetje veiliger te voelen (55% versus 43%).

Figuur 3.6 Waterprojecten in relatie tot gevoel van veiligheid van inwoners

Vraag: *Als u denkt aan de projecten/maatregelen in uw regio om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken, in hoeverre voelt u zich dan veiliger in uw regio dan als deze projecten er niet zouden zijn?*

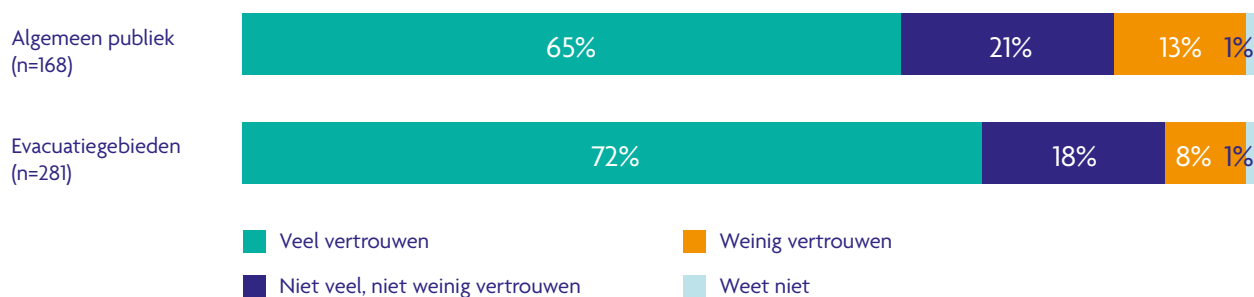
Basis: Algemeen publiek (n = 168) en inwoners van evacuatiegebieden (n = 281) respondenten die het afgelopen jaar iets gezien, gelezen of gehoord hebben over waterwerkzaamheden of -projecten in de regio.

Opvallend is dat de groep die zich veel veiliger zegt te voelen aanmerkelijk groter is binnen de evacuatiegebieden (29%) dan binnen het algemeen publiek (18%). Mogelijk komt dit (ook) doordat de inwoners van evacuatiegebieden concrete projecten in hun regio voorgelegd hebben gekregen.

In lijn met het gevoel van veiligheid dat de huidige waterprojecten in de eigen regio de meerderheid van het algemeen publiek en van de inwoners van evacuatiegebieden geeft, heeft de meerderheid van hen (65% en 72%) er ook tamelijk veel tot veel vertrouwen in dat de overheid in hun regio afdoende maatregelen neemt om hen ook in de toekomst voldoende te beschermen tegen overstromingen.

Hierbij valt op dat inwoners van evacuatiegebieden vaker (tamelijk) veel vertrouwen (72%) hebben dan het algemeen publiek (65%). Op hun beurt hebben inwoners van het algemeen publiek wat vaker weinig vertrouwen in de maatregelen dan inwoners van de evacuatiegebieden (13% en 8%).

Figuur 3.7 Vertrouwen in overheid bij uitvoering werkzaamheden

Vraag: *Als u denkt aan waterwerkzaamheden / projecten van de overheid in uw regio om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken: In hoeverre heeft u er vertrouwen in dat de overheid afdoende maatregelen neemt om inwoners van de regio waar u woont ook in de toekomst voldoende te beschermen tegen overstromingen?*

Basis: Algemeen publiek (n = 168) en inwoners van evacuatiegebieden (n = 281) die het afgelopen jaar iets gezien, gelezen of gehoord hebben over waterwerkzaamheden of -projecten in de regio.

Ook vindt de meerderheid van het algemeen publiek die het afgelopen jaar informatie heeft vernomen over waterwerkzaamheden in de regio en van de inwoners van de evacuatiegebieden dat de overheid voldoende doet om de kans op een overstroming in de regio te voorkomen (69% en 56% (helemaal) mee eens) en zich daarbij voldoende inspant om overlast voor omwonenden te voorkomen (66% en 51% (helemaal) mee eens). Daarbij valt op dat inwoners van evacuatiegebieden wat kritischer zijn ten aanzien van deze overheidsinspanningen. Ze zijn het minder vaak met beide stellingen eens en juist wat vaker mee oneens dan het algemeen publiek.

Naast hun mening over de overheidsinspanningen rondom waterveiligheid in de regio, is de publieksgroepen ook gevraagd in hoeverre ze het risico op een overstroming in hun woonregio voor lief nemen. Een aanzienlijk deel neemt dit risico voor lief. Bij inwoners van evacuatiegebieden is dit een kleinere groep dan bij het algemeen publiek (30% versus 44% (helemaal) mee eens).

Dat ruim drie à vier op de tien ondervraagden het risico op een overstroming in hun woonomgeving voor lief nemen, betekent niet dat zij de waterwerkzaamheden in de regio overbodig vinden. De meerderheid is het er juist mee oneens dat de werkzaamheden overbodig zouden zijn (evacuatiegebieden: 50% (helemaal) mee oneens, algemeen publiek: 56% (helemaal) mee oneens). Waarschijnlijk neemt een deel van ondervraagden uit de publieksgroepen het risico op een overstroming in het eigen woongebied juist voor lief door het grote vertrouwen dat zij hebben in de waterveiligheidsinspanningen van de overheid in hun regio. Dit is een tendens die keer op keer terugkomt uit ander waterbewustzijnsonderzoek. Hierin schuilt wel het gevaar dat publieksgroepen zoveel vertrouwen in de overheid hebben op het gebied van waterveiligheid, dat zij dit als vanzelfsprekendheid gaan beschouwen en hun eigen rol en handelingsperspectief uit het oog verliezen.

Tabel 3.8 Houding rol overheid bij waterprojecten in de regio

	algemeen publiek n=168		evacuatiegebieden n=1013	
	(helemaal) mee eens	(helemaal) mee oneens	(helemaal) mee eens	(helemaal) mee oneens
Ik heb de indruk dat de overheid voldoende doet om de kans op een overstroming in mijn regio te voorkomen	69%	6%	56%	7%
Ik heb de indruk dat de overheid zich voldoende inspant om overlast van de waterwerkzaamheden/projecten voor omwonenden te voorkomen	66%	7%	51%	8%
Het risico op een overstroming in mijn woonomgeving neem ik voor lief	44%	21%	33%	52%
De waterwerkzaamheden van de overheid in mijn regio zijn overbodig want het water zal in werkelijkheid nooit zo hoog komen als de overheid zegt	19%	56%	13%	50%

Basis: Algemeen publiek, respondenten die het afgelopen jaar iets gezien, gelezen of gehoord hebben over waterwerkzaamheden of -projecten in de regio (n=168).

4.

Willen we het weten?

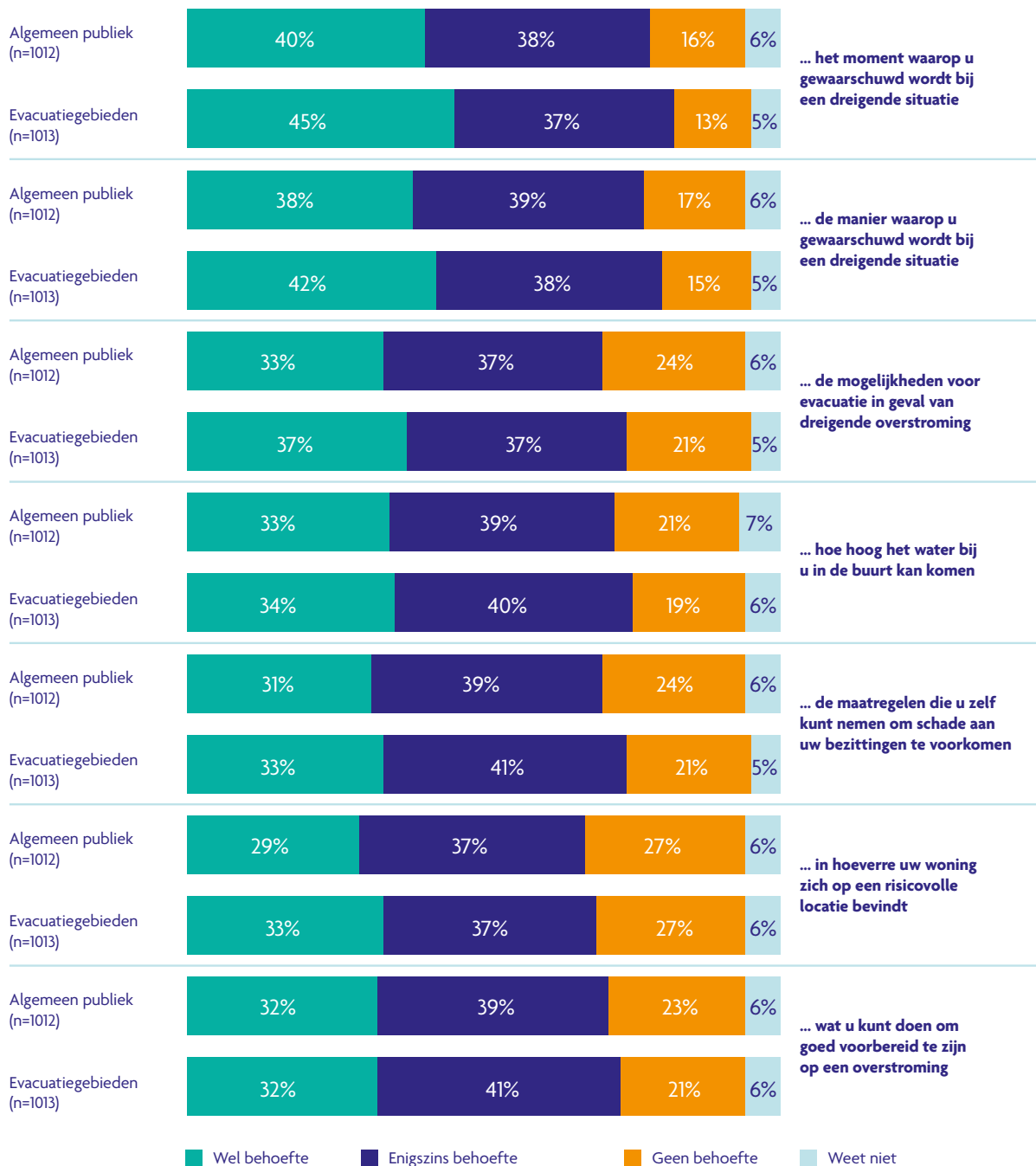
Kernpunten

- Er bestaat een brede informatiebehoefte bij zowel het algemeen publiek als inwoners van evacuatiegebieden op het gebied van alle onderwerpen rondom waterveiligheid. Zo hecht de ruime meerderheid van het algemeen publiek en van de inwoners van evacuatiegebieden er belang aan dat de overheid hen informeert over overstromingsrisico's, de gevolgen daarvan en het eigen handelingsperspectief. Inwoners van evacuatiegebieden vinden dit nog vaker dan het algemeen publiek.
- Bij alle voorgelegde onderwerpen omtrent het risico van overstromingen, heeft de meerderheid van zowel het algemeen publiek als inwoners van evacuatiegebieden enigszins tot zeer veel behoefte aan informatie. De behoefte is het grootst voor informatie over het moment waarop gewaarschuwd wordt bij een dreigende situatie en de manier waarop gewaarschuwd wordt.
- Opvallend is dat het deel van de publieksgroepen dat vindt dat ze zelf rekening moeten houden met de risico's en gevolgen van overstromingen in de eigen regio (circa vier op de tien), groter is dan het deel (ongeveer een kwart) dat hiertoe voldoende geëquipeerd lijkt. Hier is een kloof zichtbaar.
- De meerderheid heeft vertrouwen in de tijdigheid en juistheid van de informatievoorziening door de overheid bij een dreigende overstroming.
- Desalniettemin voelen burgers zich niet altijd voldoende geïnformeerd. Zo vindt ongeveer een kwart van de inwoners van evacuatiegebieden en van de leden van het algemeen publiek die het afgelopen jaar iets vernomen hebben over waterprojecten in de buurt, dat de overheid de inwoners niet goed informeert over de overstromingskansen in de eigen woonregio. Inwoners van evacuatiegebieden zijn daarbij kritischer dan het algemeen publiek.
- Ongeveer een vijfde van de publieksgroepen mist informatie. Dit betreft vooral informatie over de overstromingskansen in het algemeen en in het bijzonder voor de eigen woonomgeving (wijkspecifiek), informatie over het eigen handelingsperspectief bij een overstroming en informatie over werk in uitvoering in de eigen regio.

Er bestaat een brede informatiebehoefte rondom waterveiligheid

De informatiebehoefte van de publieksgroepen is via verschillende invalshoeken in kaart gebracht. Zo is gevraagd in hoeverre mensen behoefte hebben aan informatie over het risico van overstromingen. Bij alle voorgelegde onderwerpen rondom het risico van overstromingen heeft de meerderheid van zowel het algemeen publiek als inwoners van evacuatiegebieden daar enigszins tot zeer veel behoefte aan. De behoefte is relatief het grootst voor informatie over het moment waarop gewaarschuwd wordt bij een dreigende situatie (algemeen publiek: 78%, evacuatiegebieden: 82% enigszins, veel tot zeer veel behoefte) en de manier waarop gewaarschuwd wordt (algemeen publiek: 77%, evacuatiegebieden: 80%).

Figuur 4.1 Informatiebehoefte waterveiligheid

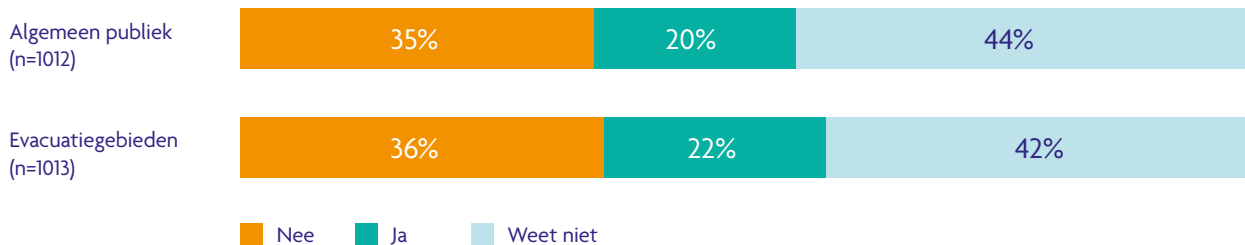

Vraag: *Het zou kunnen dat u al voldoende weet over het risico van overstromingen, maar het zou ook kunnen dat u juist meer wilt weten. In hoeverre hebt u behoefte aan informatie over:*

Twee op de tien mist informatie van de overheid, vooral informatie over het eigen handelingsperspectief en risico's en maatregelen voor de eigen woonomgeving

De informatiebehoefte is niet alleen via geholpen vragen voorgelegd, maar ook via een halfopen vraag naar het missen van informatie. Op de vraag "Mist u informatie in de huidige informatievoorziening door de overheid over wateronderwerpen in het algemeen en/of waterwerkzaamheden/projecten in uw regio?" antwoordt ongeveer een vijfde van de ondervraagden bevestigend (algemeen publiek: 20%, evacuatiegebieden: 22%). Ruim een derde mist niets (algemeen publiek: 35%, evacuatiegebieden: 36%) en relatief het grootste deel geeft aan niet te weten of men iets mist (algemeen publiek: 44%, evacuatiegebieden: 42%)

Figuur 4.2 Tevredenheid informatievoorziening: informatie missen

Vraag: *Mist u informatie in de huidige informatievoorziening door de overheid over wateronderwerpen in het algemeen en/of waterwerkzaamheden/projecten in uw regio?*

Degenen die informatie missen, konden maximaal drie onderwerpen noemen waarover zij informatie missen. De onderwerpkeus is vergelijkbaar tussen het algemeen publiek en inwoners van evacuatiegebieden:

- De eigen handelingsperspectieven bij een overstroming (algemeen publiek: 19%; evacuatiegebieden: 11%),
- informatie over waterprojecten/werkzaamheden in de eigen regio (algemeen publiek: 16%, evacuatiegebieden: 23%)
- informatie over het overstromingsrisico in het algemeen (algemeen publiek: 14%; evacuatiegebieden: 16%) en voor de eigen buurt (algemeen publiek: 11%; evacuatiegebieden: 10%).

Wel zijn er verschillen in de mate waarin er behoefte bestaat aan sommige onderwerpen. Zo heeft het algemeen publiek meer behoefte aan informatie over de eigen handelingsperspectieven en hebben inwoners van evacuatiegebieden juist meer behoefte aan informatie over werk in uitvoering in de eigen regio.

Tabel 4.3 Tevredenheid informatievoorziening: toelichting missende informatie

onderwerpen waarover men informatie mist:	algemeen publiek n = 183	evacuatie-gebieden n = 199
Wat te doen (bij overstroming)	19%	11%
(waterprojecten/werkzaamheden) in eigen regio/ meer regionaal nieuws	16%	23%
overstromingsrisico/ dreiging tot overstroming/ kans op overstroming	14%	16%
inwoners worden niet geïnformeerd/ mis de informatie/ je hoort - ziet hier niets over/waar is info te vinden?	12%	12%
lokale risico's/ overstromingskans in eigen buurt	11%	10%
rampenplan/ calamiteitenplan/ noodplan/ evacuatieplan	9%	9%
werkzaamheden/ waterwerkzaamheden/ (grote) projecten	7%	13%
informatie over veilige plekken/ waar naartoe	6%	2%
hoe hoog/ hoogte van het water/ waterhoogtes bij een overstroming	6%	2%
hoe voor te bereiden (voorzorgmaatregelen) op overstroming	5%	2%
te weinig informatie/ sporadisch/ meer informatie	5%	10%
hoe wordt overstroming voorkomen/ wat er gedaan wordt/ info over maatregelen	5%	4%
algemene informatie/ in het algemeen	5%	7%
folder/ brochures	4%	4%
dijkversterkingen/verhoging/werken aan / onderhoud van de dijken	4%	6%
welke gebieden lopen gevaar/ wat zijn de risicogebieden	4%	1%
alles/ beiden	3%	5%
kosten/geld/uitgaven/belasting/subsidie	3%	1%
meer online info (bijvoorbeeld sociale media)/ internet / website	2%	2%
drinkwater(voorziening)	2%	2%
huis aan huis informatie	1%	2%
meer heldere uitleg/ duidelijkere informatie	1%	2%
tv campagnes/ op tv /radio	1%	2%
Anders	17%	11%

Vraag: *Mist u informatie in de huidige informatievoorziening door de overheid over wateronderwerpen in het algemeen en/of waterwerkzaamheden/projecten in uw regio?*

Basis: *Allen die informatie missen en kunnen benoemen welke informatie ze missen*

Zowel de respondenten van het algemeen publiek als van evacuatiegebieden die informatie missen, ontvangen deze informatie bij voorkeur via regionale gremia. Namelijk via een digitale nieuwsbrief, vanuit regionale afzenders zoals de gemeente en het waterschap, en/of via een regionaal dagblad of huis-aan-huis krant. De regionale aanpak van Ons Water sluit dus goed aan op de voorkeuren van de respondenten.

Tabel 4.4 Informatiebehoefte: voorkeursafzenders

voorkeursafzenders	algemeen publiek n = 215	evacuatie- gebieden n = 240
Gemeente	70%	74%
Waterschap / hoogheemraadschap	63%	71%
Rijksoverheid	57%	47%
Provincie	50%	49%
Waterleidingbedrijf	26%	16%
Natuurorganisaties	12%	11%
Bedrijfsleven	7%	0%
Anders	1%	1%
Weet niet	2%	2%

Vraag: Van welke instantie(s)/organisatie(s) zou u informatie over deze onderwerp(en) willen ontvangen?

Basis: Allen die informatie missen en kunnen benoemen welke informatie ze missen

Tabel 4.5 Informatiebehoefte: voorkeurskanalen

voorkeurskanalen	algemeen publiek n=215	evacuatie- gebieden n=240
Via een digitale nieuwsbrief	43%	46%
Via een regionaal dagblad of huis-aan-huis-krant	37%	55%
Via de televisie	35%	31%
Via de website rijksoverheid.nl	24%	12%
Via een landelijk dagblad/krant	23%	26%
Via de radio	21%	14%
Via een open dag	18%	22%
Via een informatiebord bij de werkzaamheden	18%	20%
Via een informatieavond/bijeenkomst	18%	23%
Via de website van het waterschap	16%	20%
Via Facebook	14%	11%
Door een kijkje te nemen bij de werkzaamheden ter plaatse	13%	14%
Via de website rijkswaterstaat.nl	12%	12%
Via de website onswater.nl	12%	11%
Via een excursie	10%	11%
Via YouTube	8%	4%
Via Twitter	8%	3%
Via een medewerker die bezig is met de werkzaamheden	7%	4%
Via de website deltacommissaris.nl	7%	3%
Via school	5%	3%
Via familie/vrienden/kennissen	4%	2%
Via een andere website	3%	2%
Anders	11%	13%
Weet niet	3%	2%

De ruime meerderheid hecht belang aan informatievoorziening door de overheid over overstromingsrisico's, de gevolgen daarvan en het eigen handelings-perspectief

Zeven op de tien Nederlanders vinden het (zeer) belangrijk dat de overheid hen informeert over de risico's van een overstroming. Ook vindt men het (heel) belangrijk om te weten wat te doen als een overstroming dreigt (69%). Net geen tweederde (64%) van de Nederlanders vindt het daarnaast ook (zeer) belangrijk om op de hoogte te zijn van de mogelijke gevolgen van een overstroming in de eigen woonomgeving.

45% geeft aan zelf rekening te houden met de risico's van een overstroming. Ruim vier op de tien Nederlanders zijn zich naar eigen zeggen bewust van de gevolgen die een overstroming in de eigen woonomgeving kan hebben. De meningen zijn verdeeld over of men voldoende op de hoogte is van wat men zelf kan doen als een overstroming dreigt. 28% beschouwt zich voldoende op de hoogte, terwijl een iets grotere groep van 30% naar eigen zeggen onvoldoende op de hoogte is.

De inwoners van evacuatiegebieden hechten er nog meer waarde aan dat de overheid hen informeert over de risico's van een overstroming en vinden het vaker belangrijk om op de hoogte te zijn van de mogelijke gevolgen van een overstroming in de eigen woonomgeving. De inwoners van evacuatiegebieden zijn het ook meer eens met de andere stellingen, met een uitzondering: zij vinden zichzelf minder vaak (25%) dan het algemeen publiek (28%) voldoende op de hoogte van het eigen handelingsperspectief bij een dreigende overstroming.

Opvallend is dat zowel bij inwoners van evacuatiegebieden als bij het algemeen publiek relatief veel mensen aangeven niet te weten of er voor de eigen regio goede rampenplannen beschikbaar zijn (38% en 34%).

Tabel 4.6 Houding t.a.v. waterveiligheid en informatievoorziening

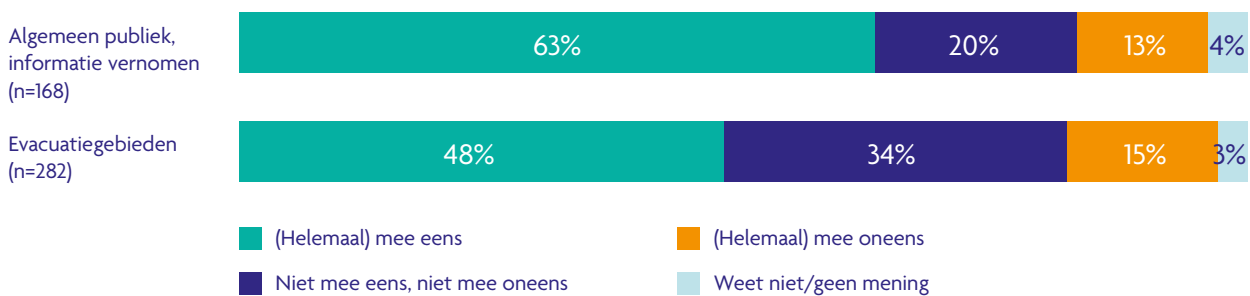
(helemaal) eens met:	algemeen publiek n=1012	evacuatie-gebieden n=1013
Ik vind het belangrijk om te weten wat ik moet doen als een overstroming dreigt	69	73
Ik vind het belangrijk dat de overheid mij informeert over de risico's van een overstroming	70	75
Ik vind het belangrijk dat ik op de hoogte ben van de mogelijke gevolgen van een overstroming in mijn eigen woonomgeving	64	73
Ik heb er vertrouwen in dat de overheid mij op tijd waarschuwt bij dreigende overstroming	56	61
Ik heb er vertrouwen in dat de overheid mij het juiste advies zal geven over wat ik moet doen bij dreigende overstroming	55	58
De overheden hebben veel kennis over de bescherming tegen overstromingen	50	55
Ik zou zelf rekening moeten houden met de risico's van een overstroming	45	53
Ik ben mij bewust van de gevolgen die een overstroming in mijn eigen woonomgeving kan hebben	42	47
Voor mijn regio zijn goede rampenplannen beschikbaar waarin is vastgelegd wat de overheden moeten doen bij (dreigende) overstroming.	28	28
Ik ben voldoende op de hoogte van wat ik doen als een overstroming dreigt	28	25

De huidige informatievoorziening komt niet altijd tegemoet aan de informatiebehoefte

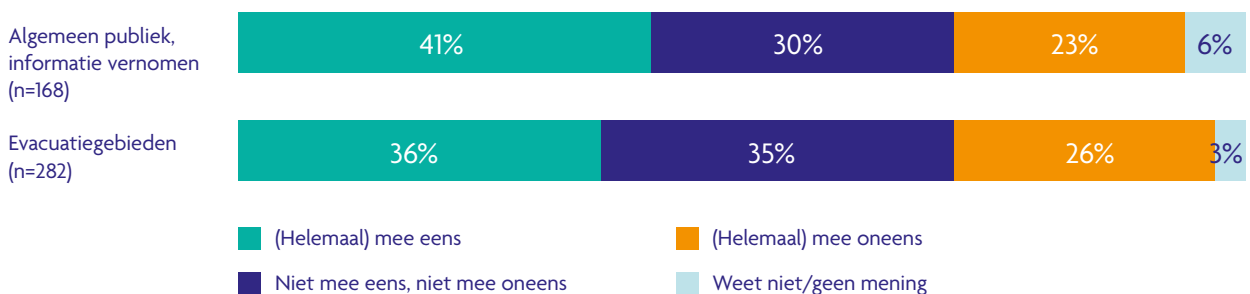
Kijken we naar de perceptie van hoe de overheid de informatievoorziening oppakt, dan zien we dat ruim de helft van de publieksgroepen er vertrouwen in heeft dat de overheid hen tijdig waarschuwt bij een dreigende overstroming en het juiste advies zal geven over wat te doen bij dreigende overstroming (algemeen publiek: 56%, 55%, inwoners evacuatiegebieden: 61%, 58%). Voorts heeft de overheid in de ogen van ongeveer de helft van de publieksgroepen veel kennis over de bescherming tegen overstromingen (algemeen publiek: 50%, inwoners evacuatiegebieden: 55%).

Inwoners van evacuatiegebieden zijn kritischer over de informatievoorziening door de overheid dan respondenten van het algemeen publiek. Zo is er onder hen een grotere groep die van mening is dat de overheid niet goed informeert over overstromingskans in de eigen regio dan bij het algemeen publiek (26% om 23%). En de groep die wel vindt dat de overheid dit goed doet, is bij respondenten uit evacuatiegebieden kleiner dan die bij het algemeen publiek (36% om 41%). Wellicht zijn inwoners van de evacuatiegebieden wat kritischer – iets wat meermaals blijkt uit de resultaten - juist vanwege de grotere persoonlijke relevantie van de informatievoorziening.

Figuur 4.7 Houding t.a.v. informatievoorziening over waterwerkzaamheden

Figuur 4.8 Houding t.a.v. informatievoorziening over overstromingskans

5.

Waterbewustzijn nader verklaard

Kernpunten

- Uit verdiepende statistische analyses op de data van in totaal 1.900 respondenten blijkt dat het begrip “waterbewustzijn” uit 7 onderscheidende én robuuste dimensies – oftewel factoren – bestaat:
 - Factor A: Algemeen waterbewustzijn.
 - Factor B: Houding t.o.v. waterveiligheidsinspanningen en -communicatie overheid
 - Factor C: Belang van informatievoorziening bij (dreigende) overstroming
 - Factor D: Vertrouwen in deskundigheid en informatievoorziening van overheid bij (dreigende) overstroming
 - Factor E: vanzelfsprekendheid van waterveiligheid, waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid
 - Factor F: Bewustzijn van eigen handelingsperspectief bij en de gevolgen van een overstroming
 - Factor G: Sceptis over overstromingsrisico en nut regionale waterwerkzaamheden
- Kijken we naar wie een lage, midden of juist hoge score hebben op de factoren, dan is een duidelijk, eenduidig profiel zichtbaar in de mate van waterbewustzijn: ouderen, hoger opgeleiden en inwoners van evacuatiegebieden scoren vaker hoog op meerdere factoren. Zij zijn dus over de hele linie als waterbewuster te kenschetsen. In het waterbewustzijnsprofiel zijn ook verschillen tussen mannen en vrouwen zichtbaar, maar deze zijn niet eenduidig (niet telkens dezelfde richting op). Gezinssituatie blijkt geen rol te spelen in de mate van waterbewustzijn.
- De belangrijkste beïnvloedende variabelen van waterbewustzijn hebben te maken met informatiebehoefte – en voorziening, vertrouwen in en draagvlak voor overheidsmaatregelen en het probleembesef rondom klimaatverandering. Deze variabelen beïnvloeden meerdere factoren.
- De resultaten uit Waterpeil, specifiek uit de verdiepende analyses, zijn een indicatie dat de gekozen aanpak van Ons Water (een regionale maatwerkstrategie die de waterproblematiek dichtbij mensen brengt en persoonlijk maakt) goed aansluit op de behoeften van publieksgroepen en de ingrediënten in zich heeft om hen effectief te beraken (mits ze bereikt worden).

Waterbewustzijn bestaat uit zeven onderscheidende en robuuste dimensies

Eerder onderzoek liet zien dat waterbewustzijn een diffuus begrip is. Waterbewustzijn op het ene gebied (waterveiligheid bijvoorbeeld), gaat niet automatisch hand in hand met waterbewustzijn op een ander gebied (voldoende water).

Waterpeil biedt een schat aan data, die niet alleen voor het algemeen publiek, maar ook voor inwoners van evacuatiegebieden is verzameld. Dit biedt een solide basis om verdiepende analyses op uit te voeren om meer grip op waterbewustzijn te krijgen. De centrale vraag daarbij is: uit welke dimensies bestaat waterbewustzijn en welke variabelen beïnvloeden waterbewustzijn?

De verdiepende analyses zijn stapsgewijs uitgevoerd. Binnen elke stap zijn als voorbereiding diverse databewerkingen gedaan. Voor de leesbaarheid gaan we in de beschrijving van de resultaten zo min mogelijk in op de databewerkingsstappen die daaraan voorafgegaan zijn.

Uit verdiepende analyses blijkt dat het begrip “waterbewustzijn” (zoals uitgevraagd in Waterpeil) uit zeven onderscheidende dimensies/facetten (oftewel factoren) bestaat.¹ In onderstaande tabel geven we een overzicht van de factoren, de bijbehorende items/stellingen uit het onderzoek, de factorscores² en de Cronbachs Alpha.³ Deze factoren hebben een redelijk sterke (Cronbachs Alpha van 0,66) tot zeer sterke (Cronbachs Alpha 0,91) schaalbetrouwbaarheid. Oftewel de schalen van deze factoren zijn betrouwbaar c.q. robuust. Dit betekent dat samenstellende items nagenoeg hetzelfde concept of dimensie meten.

Tabel 5.1 Factoren van waterbewustzijn

vraag nr	Factor A: Algemeen waterbewustzijn	factor scores
A20_6	De overheid moet de komende jaren meer doen om te zorgen dat wij veilig kunnen blijven wonen achter de dijken.	0,77
A20_5	Er moet de komende jaren meer geld geïnvesteerd worden om Nederland te beschermen tegen overstromingen vanuit zee, rivieren en grote meren.	0,75
A20_4	Werken aan de bescherming tegen overstromingen is in Nederland een blijvende noodzaak.	0,73
A20_1	Het is belangrijk om in Nederland altijd rekening te houden met het risico op overstromingen.	0,72
A20_3	Het werken aan het beschermen van Nederland tegen overstromingen vanuit zee is nooit af.	0,72
A20_2	Het werken aan het beschermen van Nederland tegen overstromingen vanuit de grote rivieren is nooit af.	0,72
A20_9	De overheid moet de komende jaren meer doen om te zorgen dat er voldoende (drink)watervoorraad is.	0,70
A20_7	Meer dan de helft van Nederland is kwetsbaar voor overstromingen.	0,66
A20_10	Het kost elke dag veel inspanning om het (drink)water schoon te houden.	0,62
A20_13	In de toekomst zullen er in Nederland vaker zoetwater (zoetwater wordt ook gebruikt in bijvoorbeeld de landbouw) tekorten ontstaan.	0,62
	Alpha:	0,90

1 Dit betreft Principale Componentenanalyse op (het totaal van) de stellingen van vraag A2 (algemeen waterbewustzijn), B6 (risicobewustzijn) en C7 (regionaal waterbewustzijn).

2 Bij een factorscore wordt de schaalscore gewogen aan de hand van de factorladingen. Factorscores kun je zien als gewogen itemscores, gebaseerd op de z-scores van een onderzoekseenheid op de bijbehorende variabelen. De gewichten worden berekend aan de hand van de factorladingen (of componentladingen) van een bepaalde factoroplossing. Factorscores worden gebruikt wanneer je gewogen schaalscores wilt. De score op een item dat een hoge factorlading heeft telt zwaarder mee bij de berekening van de schaalscore dan een item met een lage factorlading. De wegingsfactoren verschillen dus ook per factor (en dus per schaal).

3 Met behulp van de betrouwbaarheidscoëfficiënt alpha van Cronbach kan de betrouwbaarheid worden nagegaan van een schaal die uit verschillende items bestaat. Cronbach's alpha is een maat voor de interne consistentie van de schaal, wanneer die gerepresenteerd zou worden door een ongewogen schaalscore. Deze wordt ook wel de coëfficiënt van interne consistentie genoemd. Hoge waarden (>.80) wijzen op een hoge betrouwbaarheid c.q. interne consistentie. Waarden < .50 wijzen op een (te) lage betrouwbaarheid. Over het algemeen wordt een schaal met een waarde van >.70 als betrouwbaar beschouwd.

vraag nr	Factor B: Houding t.o.v. waterveiligheidsinspanningen en -communicatie overheid	factor scores
C70_1	Ik heb de indruk dat de overheid zich voldoende inspant om overlast van de waterwerkzaamheden/ projecten voor omwonenden te voorkomen	0,81
C70_3	Ik heb de indruk dat de overheid voldoende doet om de kans op een overstroming in mijn regio te voorkomen	0,77
C70_6	De overheid informeert de inwoners goed over de waterwerkzaamheden / projecten in de regio waar ik woon	0,75
C70_5	De overheid informeert de inwoners goed over de kans op een overstroming in de regio waar ik woon	0,74
	Alpha:	0,82

vraag nr	Factor C: Belang informatievoorziening (dreigende) overstroming	factor scores
B60_5	Ik vind het belangrijk dat ik op de hoogte ben van de mogelijke gevolgen van een overstroming in mijn eigen woonomgeving	0,77
B60_7	Ik vind het belangrijk dat de overheid mij informeert over de risico's van een overstroming	0,76
B60_6	Ik vind het belangrijk om te weten wat ik moet doen als een overstroming dreigt	0,76
B60_8	Ik zou zelf rekening moeten houden met de risico's van een overstroming	0,50
	Alpha:	0,80

vraag nr	Factor D: vertrouwen in deskundigheid en informatievoorziening overheid bij (dreigende) overstroming	factor scores
B60_9	Ik heb er vertrouwen in dat de overheid mij op tijd waarschuwt bij dreigende overstroming	0,82
B60_10	Ik heb er vertrouwen in dat de overheid mij het juiste advies zal geven over wat ik moet doen bij dreigende overstroming	0,81
B60_2	De overheden hebben veel kennis over de bescherming tegen overstromingen	0,69
B60_1	Voor mijn regio zijn goede rampenplannen beschikbaar waarin is vastgelegd wat de overheden moeten doen bij (dreigende) overstroming	0,53
	Alpha:	0,83

vraag nr	Factor E: vanzelfsprekendheid bescherming tegen waterveiligheid, waterkwaliteit en beschikbaarheid	factor scores
A20_12	Er zal in Nederland altijd voldoende kraanwater beschikbaar zijn.	0,79
A20_11	Schoon (drink)water uit de kraan in Nederland is voor mij vanzelfsprekend.	0,71
A20_8	In Nederland is er goed nagedacht over hoe hoog en sterk de waterkeringen (bijvoorbeeld dijken en duinen) horen te zijn.	0,54
	Alpha:	0,66

vraag nr	Factor F: Bewustzijn eigen handelingsperspectief bij en gevolgen van een overstroming	factor scores
B60_4	Ik ben voldoende op de hoogte van wat ik kan doen als een overstroming dreigt	0,83
B60_3	Ik ben mij bewust van de gevolgen die een overstroming in mijn eigen woonomgeving kan hebben	0,76
	Alpha:	0,66

vraag nr	Factor G: scepsis overstromingsrisico en nut regionale waterwerkzaamheden	factor scores
C70_2	De waterwerkzaamheden van de overheid in mijn regio zijn overbodig want het water zal in werkelijkheid nooit zo hoog komen als de overheid zegt	0,83
C70_4	Het risico op een overstroming in mijn woonomgeving neem ik voor lief	0,65
	Alpha:	0,91

Eenduidig profiel: ouderen, hoger opgeleiden en inwoners van evacuatiegebieden hebben een hoger waterbewustzijn

De bevinding dat waterbewustzijn uit verschillende dimensies of facetten bestaat, is interessant, maar niet onmiddellijk toepasbaar. Want het vertelt ons niet welke groepen nu juist meer of minder waterbewust zijn. Juist het antwoord op deze vraag biedt inzicht in de doelgroepen waar vanuit 'Ons Water' extra aandacht naar toe zou moeten gaan.

Om hier zicht op te krijgen, is als volgende stap in de verdiepende analyses gekeken naar welke groepen een lage, midden of juist hoge score hebben en naar de omvang van deze groepen zijn. Deze verdiepende analyses,⁴ op de 7 factoren van waterbewustzijn laten twee opvallende zaken zien:

1. Het grootste deel van de ondervraagden heeft een gemiddelde score.
2. Er is een duidelijk én eenduidig profiel zichtbaar naar de achtergrondkenmerken leeftijd, opleiding en woongebied. Geslacht laat ook verschillen zien in de mate van waterbewustzijn, maar deze verschillen zijn niet eenduidig: op de ene dimensie van waterbewustzijn scoren mannen hoger, terwijl vrouwen op een andere dimensie hoger scoren. Gezinsamenstelling blijkt überhaupt geen rol te spelen in de mate van waterbewustzijn.

Zoals uit het overzicht in tabel 5.1 is af te lezen, kunnen we uit het geheel het volgende afleiden:

- Degenen met een lage score (c.q. laag bewustzijn of negatieve houding):
 - Behoren vaker tot de onderzoeksdoelgroep "het algemeen publiek".
 - Zijn vaker jongeren (18 – 34 jaar) en mensen van (vroeg) middelbare leeftijd (35 – 50 jaar).
 - Wonen vaker in de Nielsen regio's "3 grote gemeenten" en "Oost".

Geslacht is af en toe een onderscheidende variabele, maar dit is niet eenduidig: de ene keer scoren vrouwen vaker laag en de andere keer mannen, of is geslacht niet relevant.

- Degenen met een midden score (c.q. gemiddeld bewustzijn of neutrale houding):
 - Behoren vaker tot de onderzoeksdoelgroep "inwoners evacuatiegebieden"
 - Zijn vaker ouderen (51 – 65 en 65+) en een enkele keer ook vaker (dan degenen met een hoge score) jongeren (18 – 34).
 - Wonen vaker in de Nielsen regio's "Zuid" of "West".
 - Zijn vaker hogeropgeleiden.
 - Zijn vaker vrouw.
- Degenen met een hoge score (c.q. hoog bewustzijn of positieve houding):
 - Behoren vaker tot de onderzoeksdoelgroep "inwoners evacuatiegebieden"
 - Zijn vaker ouderen (51 – 65 en 65+).
 - Wonen vaker in de Nielsen regio Zuid (en af en toe West of Oost).
 - Zijn vaker hoger opgeleid.
 - Zijn iets vaker man.

⁴ Deze analyses zijn gedaan door voor elke factor op basis van de schaalbetrouwbaarheidsanalyse de optimale schaal vast te stellen (dat wil zeggen de schaal met de hoogste Cronbach's Alpha). Vervolgens is er voor elke factor of construct een ongewogen schaalgemiddelde berekend. Elke respondent heeft dan een gemiddelde score over het totaal van de stellingen van bijvoorbeeld factor 1 "algemeen waterbewustzijn". Vervolgens is de score op elk van de constructen ingedeeld naar een lage, midden of hoger score. Vervolgens zijn deze klassen op kop gezet in een aparte tabellenset die alle vragenlijst variabelen bevat en is dit getoetst op significantie. De significantie toetsing geeft inzicht in verschillen tussen degenen die laag, midden of hoog scoren naar achtergrondkenmerken en daarmee inzicht in profielen van laag, midden en hoog scorenden.

Wat betekent bijvoorbeeld een lage score op de dimensies van waterbewustzijn nu eigenlijk? Degenen die laag scoren:

- Hebben een laag algemeen waterbewustzijn.
- Staan negatief of relatief negatiever ten opzichte van waterveiligheidsinspanningen door de overheid.
- Hechten niet zo veel belang aan informatievoorziening bij een (dreigende) overstroming.
- Hebben niet zo veel vertrouwen in de informatievoorziening door de overheid.
- Beschouwen het borgen van waterveiligheid, het bewaken van de waterkwaliteit en het zorgdragen voor de beschikbaarheid van de zoetwater vaker als vanzelfsprekend.
- Zijn zich onvoldoende bewust van het eigen handelingsperspectief bij een overstroming en van de gevolgen van een overstroming.
- Trekken het daadwerkelijke overstromingsrisico in de eigen regio en het nut van regionale waterwerkzaamheden in twijfel.

Naast inzicht in welke groepen nu met name laag, midden dan wel hoog scoren op de verschillende waterbewustzijnsdimensies, kan het als input voor de aanpak van 'Ons Water' ook relevant zijn om te weten welke variabelen deze dimensies beïnvloeden en in hoeverre we deze variabelen met Waterpeil in het vizier hebben. Via verdiepende analyses⁵ is dit nagegaan.

Uit de multiple-regressie analyses blijkt ook dat, hoewel het per factor kan verschillen welke variabelen de meeste invloed hebben, een aantal variabelen op meerdere factoren invloed uitoefenen. Als het gaat om aanknopingspunten of "knoppen om aan te draaien" ter beïnvloeding van het waterbewustzijn, dan zijn dat vooral variabelen die te maken hebben met informatiebehoefte- en voorziening, vertrouwen in en draagvlak voor overheidsmaatregelen en het probleembesef rondom klimaatverandering.

⁵ In de sociale wetenschappen worden afhankelijke variabelen meestal door een groot aantal factoren bepaald. Multipelere regressieanalyse gaat na wat het verband tussen meerdere onafhankelijke variabelen en één afhankelijke variabele is. Alvorens multiple-regressie analyse uit te voeren, is eerst nagegaan of aan de voorwaarden/assumpties hiervoor kon worden voldaan. Vervolgens is voor elk van zeven afhankelijke variabelen (=het schaalgemiddelde van elke factor) een stepwise multiple-regressie analyse uitgevoerd om te kijken welke onafhankelijke variabelen de variatie in deze afhankelijke variabele verklaren en wat de totale verklaringskracht (= het percentage totale verklaarde variantie) is. Dit is steeds drie keer gedaan: voor het algemeen publiek; voor de evacuatiegebieden en voor het totaal, om na te gaan of de verklaarde variantie verschilt al naar gelang de onderzoeksdoelgroep. De analyses geven inzicht in welke "knoppen" je kunt draaien om de waterbewustzijnsdimensies te beïnvloeden. Ook geeft het inzicht in welk deel van de factoren/dimensies nog onverklaard zijn; er zijn dan dus onafhankelijke variabelen die (nog) niet zijn meegenomen in het onderzoek, maar die wel (mede) verantwoordelijk zijn voor de variatie in de factoren/dimensies.

Tabel 5.2 Overzicht van factoren en profielen

Overall waterbewustzijn	- Algemeen publiek - 18 - 34 jaar - 35 - 50 jaar - Nielsen 3 grote gemeenten & Oost	- Inwoners evacuatiegebieden - 51 - 65 jaar - 65+ - Nielsen Zuid - Hoog opgeleid	- Algemeen publiek - 51 - 65 jaar - 65+ - Nielsen 3 grote gemeenten - Hoog opgeleid
Factor A: Algemeen waterbewustzijn	- Algemeen publiek - 18 - 34 jaar - 35 - 50 jaar - Midden opgeleid	- 18 - 34 jaar - 51 - 65 jaar - 65+ - Nielsen Zuid - Hoog opgeleid	- Evacuatiegebieden - 51 - 65 jaar - 65+ - Nielsen Noord - Hoog opgeleid
Factor B: Houding t.o.v. waterveiligheids-inspanningen en - communicatie overheid	- Algemeen publiek - Vrouw - 18 - 34 jaar - 35 - 50 jaar - Nielsen 3 grote gemeenten & Oost	- Evacuatiegebieden - Vrouw - 51 - 65 jaar - 65+ - Nielsen West	- Evacuatiegebieden - 65+ - Nielsen West
Factor C: Belang informatievoorziening (dreigende) overstroming	- Algemeen publiek - Man - 18 - 34 jaar - 35 - 50 jaar - Nielsen Oost	- Evacuatiegebieden - Vrouw - 51 - 65 jaar - 65+ - Nielsen Oost	- Evacuatiegebieden - 51 - 65 jaar - 65+ - Hoog opgeleid
Factor D: Vertrouwen in deskundigheid en informatievoorziening overheid bij (dreigende) overstroming	- Algemeen publiek - Nielsen 3 grote gemeenten	- Evacuatiegebieden - Vrouw - Nielsen Zuid - Midden opgeleid	- Man - Nielsen West
Factor E: Vanzelfsprekendheid bescherming tegen waterveiligheid, borging waterkwaliteit en beschikbaarheid	- 18 - 34 jaar - 35 - 50 jaar - Nielsen 3 grote gemeenten - Huishouden met kinderen	- 51 - 65 jaar - 65+ - Nielsen Zuid	- 51 - 65 jaar - 65+ - Nielsen Zuid
Factor F: Bewustzijn eigen handelings-perspectief en gevolgen van een overstroming	- Vrouw	- Man	- Man - 18 - 34 jaar
Factor G: Sceptis overstromingsrisico en nut regionale waterwerkzaamheden	- Algemeen publiek - 18 - 34 jaar	- Evacuatiegebieden - 18 - 34 jaar - Nielsen Zuid	- Evacuatiegebieden - 35 - 50 jaar - Nielsen Zuid

Bijlage 1

Onderzoeks- verantwoording

Verantwoording

Om te kunnen zorgen dat het waterbewustzijn van Nederlanders op peil blijft, is een gedegen inzicht in het waterbewustzijn en de ontwikkelingen daarvan essentieel. Waterpeil is een publieksmonitor waarmee integraal de ontwikkeling van het waterbewustzijn van Nederlanders in kaart wordt gebracht. Waterpeil maakt inzichtelijk of de gekozen communicatieaanpak Ons Water effect sorteert. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu is de trekker van de monitor. De opzet van elke themameting vindt plaats in nauwe afstemming met de partnerorganisaties van Ons Water. Het onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoeksbureau SAMR.

Waterpeil loopt van 2015 tot en met 2018 en bestaat uit twee deelonderzoeken die elkaar afwisselen. Beide bestaan uit een vaste kern waarin het algemeen waterbewustzijn en informatiebehoefte aan bod komen. Daarnaast heeft elke meting een eigen focus op specifieke waterthema's, die een onderdeel vormen van het algemeen waterbewustzijn. Jaarlijks aan het begin van het stormseizoen (eind oktober) vindt een meting plaats met als centraal thema 'Waterveiligheid'. Aan het einde van het stormseizoen (medio april) vindt een meting plaats met als centraal thema 'Water in en om het huis', waarin de focus ligt op schoon (waterkwaliteit) en voldoende water (wateroverlast, watertekort). Door de jaarlijkse herhaling van elke themameting ontstaat geleidelijk aan een helder beeld van het waterbewustzijn van Nederlanders en trends daarin. Hiermee geven we een cijfermatig onderbouwd, actueel inzicht in het huidige waterbewustzijn en risicobewustzijn en factoren die daarmee samenhangen.

Onderzoeksspecificaties

Veldwerk	Het veldwerk van de meting 'Waterveiligheid' heeft plaatsgevonden van maandag 2 november tot en met vrijdag 13 november 2015.
Respons	<p>A. Algemeen NL publiek 18+: n=1.012</p> <p>B. 10 evacuatiegebieden n=1.013</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Benedenrivierengebied Rijn n=111 2. Rivieren Rijn n=110 3. Benedenrivierengebied (Rijnmond–Drechtsteden) n=109 4. De Maas in Limburg n=79 5. De Hollandse Kust (van Noord- en Zuid-Holland n=106 6. Zeeland n=110 7. Gebieden Waddenzee (Friesland en Groningen) n=118 8. Meren Oost n=110 9. Meren West n=114 10. Waddeneilanden n=46
Methode	<p>Kwantitatief online onderzoek, bestaande uit bruto:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2.558 bruto uitnodigingen per e-mail 2. 3.000 uitnodigingen per brief met inlogcode voor de online vragenlijst, waarvan 2.000 voor de Waddeneilanden (representatief verdeeld over de verschillende eilanden) en 1.000 voor de Maas in Limburg.
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het algemeen Nederlands publiek 18+: <ul style="list-style-type: none"> • Een bruto steekproef representatieve steekproef naar de populatieverhoudingen op geslacht, leeftijd, opleiding en Nielsen 6-regio. • De bruto steekproef is getrokken uit een hoogwaardig online panel van een gespecialiseerde aanbieder. • De netto steekproef is achteraf waar nodig herwogen op deze kenmerken naar de populatieverhoudingen van de Nederlandse bevolking op basis van de Gouden Standaard en representatief op deze kenmerken. • De steekproefefficiency bedroeg: 91%. 2. Inwoners van de tien evacuatiegebieden in Nederland. <ul style="list-style-type: none"> • Een aparte bruto steekproef voor elk van de tien evacuatiegebieden op basis van de postcode. Deze is getrokken uit een hoogwaardig online panel van een gespecialiseerde aanbieder. • Omdat er in het hoogwaardige online panel van een gespecialiseerde aanbieder weinig sample was in de gebieden Wadden en de Maas in Limburg, is de online steekproef aangevuld met een bruto steekproef uit Cendris van huishoudens in deze gebieden. Deze huishoudens hebben een schriftelijke uitnodigingsbrief met link naar de online vragenlijst ontvangen. • De netto steekproeven van de evacuatiegebieden zijn verhoudingsgewijs herwogen om tot een gewogen totaal van de evacuatiegebieden te komen. Dit gewogen totaal is gebruikt om de resultaten met het algemeen publiek te vergelijken op significante verschillen. • De steekproefefficiency bedroeg: 93%. 3. Voor alle steekproeven geldt het volgende: <ul style="list-style-type: none"> • De steekproeven zijn van te voren op elkaar ontdebeld zodat elke waarneming/respondent uniek is. • Om een zo actueel mogelijk inzicht in de achtergrondkenmerken te krijgen, zijn deze ook uitgevraagd in de vragenlijst. Bij de verwerking van de resultaten en de weging, is zoveel mogelijk uitgegaan van de kenmerken zoals opgegeven in de vragenlijst. Daar waar respondenten deze niet wilden invullen, zijn deze aangevuld vanuit het hoogwaardige online panel waar deze kenmerken ook geregistreerd zijn.

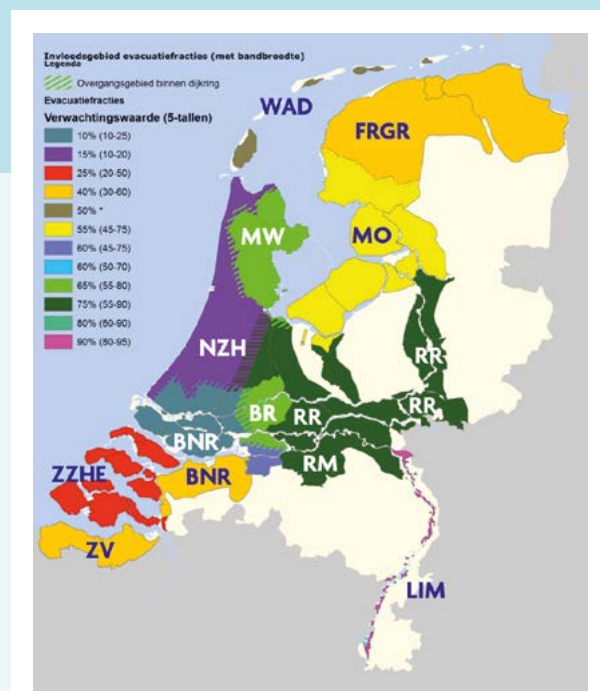
Bijlage 2

Waterprojecten in de regio

In de themameting Waterveiligheid worden twee groepen ondervraagd: het algemeen Nederlands publiek en een groep die bestaat uit bewoners van gebieden die blootgesteld staan aan overstromingsrisico's (dijkkringgebieden). Eerder onderzoek heeft aangetoond dat de beleving van waterveiligheid grote regionale en lokale verschillen kent en in sommige gevallen zelfs verschilt op straatniveau. De nabijheid van water (de zee of grote rivieren) bleek bepalend voor gevoelens van veiligheid en de perceptie van overlast. Bovendien kunnen de overstromingsdreiging en de evacuatiemogelijkheden verschillen per regio. Er wordt dan ook een onderscheid gemaakt tussen een tiental gebieden. Deze zogeheten 'evacuatiegebieden' zijn gebaseerd op een kaart met evacuatiefracties.

Inwoners van evacuatiegebieden kregen in het onderzoek een aantal waterwerkzaamheden/projecten in hun directe omgeving voorgelegd, die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en / of het beperken van de gevolgen van overstromingen. De projecten zijn aangedragen vanuit de waterpartners van Ons Water, en zijn projecten die op dat moment in de betreffende regio werden uitgevoerd of net waren afgerond.

De projecten zijn voorgelegd met daarbij een zeer korte toelichting. Omwille van de leesbaarheid is steeds enkel de projectnaam gebruikt in de grafieken.

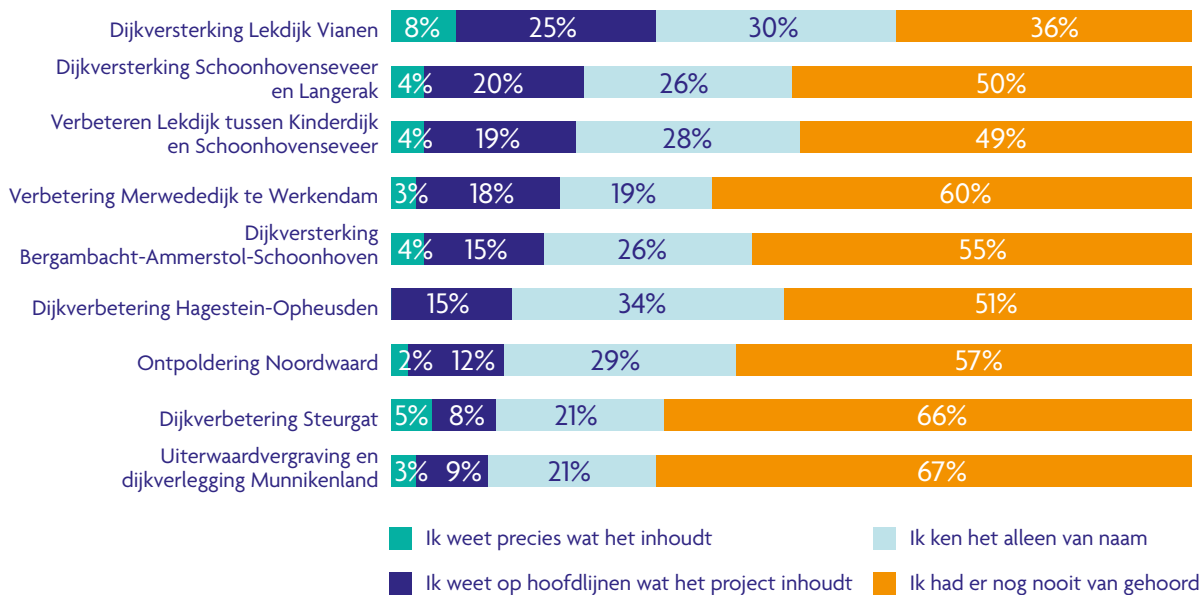

Evacuatiegebieden

1. Benedenrivierengebied Rijn
2. Benedenrivierengebied (Rijnmond–Drechtsteden) **BNR**
3. Rivieren Rijn **RR**
4. Maas in Limburg **LIM**
5. Hollandse Kust (van Noord- en Zuid-Holland) **NZH**
6. Zeeland **ZZHE+ZV**
7. Gebieden Waddenzee (Friesland en Groningen) **FRGR**
8. Meren Oost **MO**
9. Meren West **MW**
10. Waddeneilanden **WAD**

Benedenrivierengebied Rijn

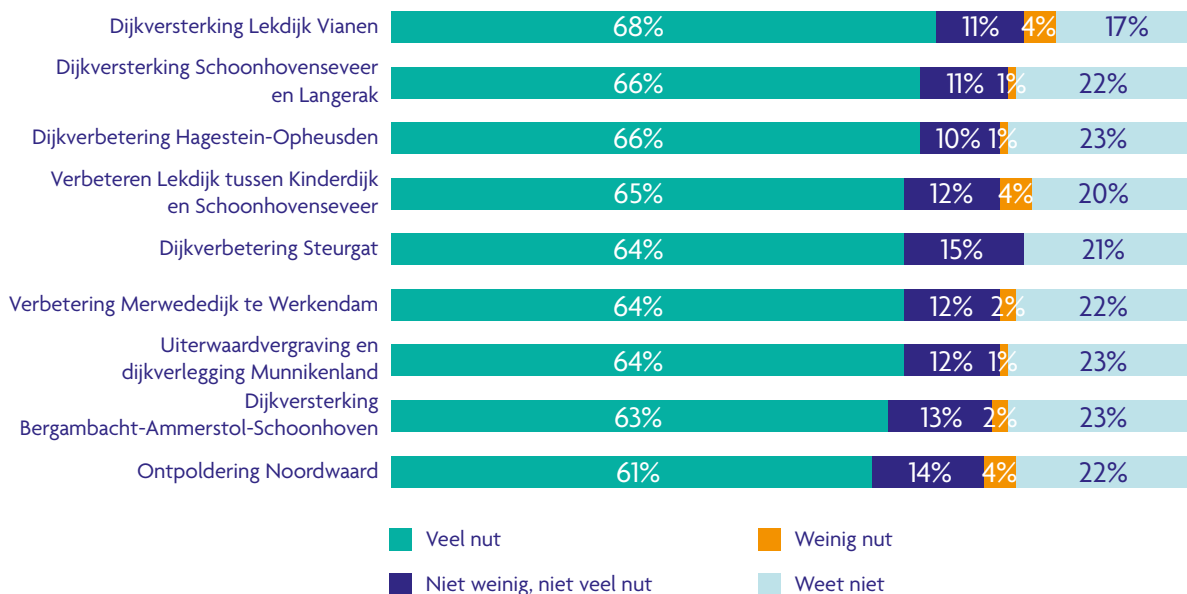
Geholpen bekendheid met waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden/projecten van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hier voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.

Basis: Evacuatiegebied Benedenrivierengebied Rijn n=101

Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

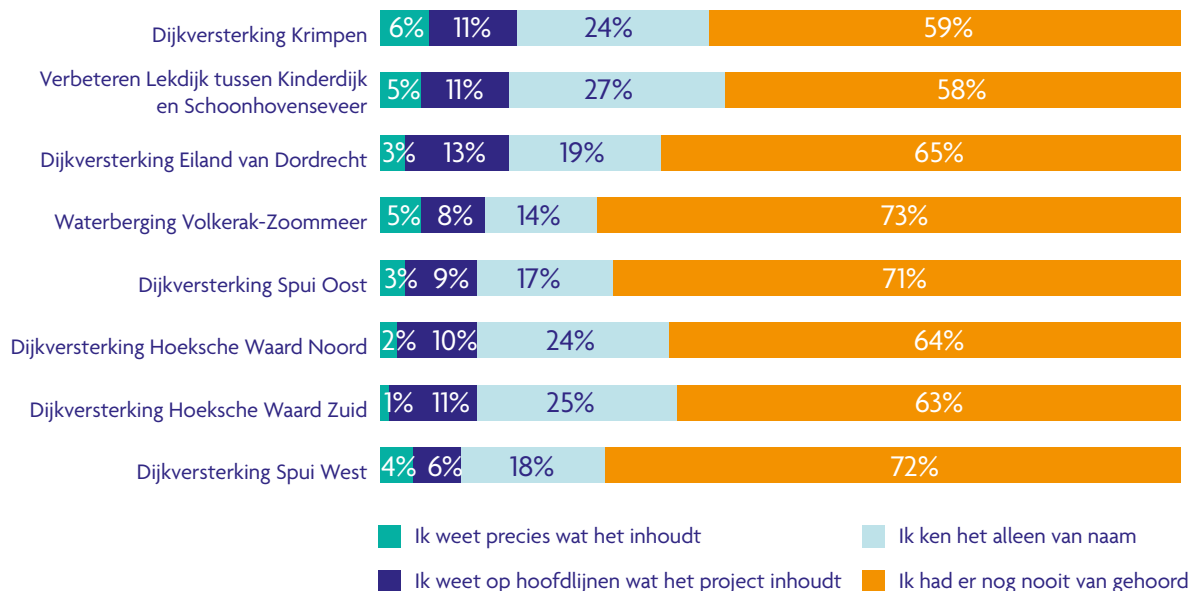

Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken

Basis: Evacuatiegebied Benedenrivierengebied Rijn n=101

Benedenrivierengebied (Rijnmond–Drechtsteden)

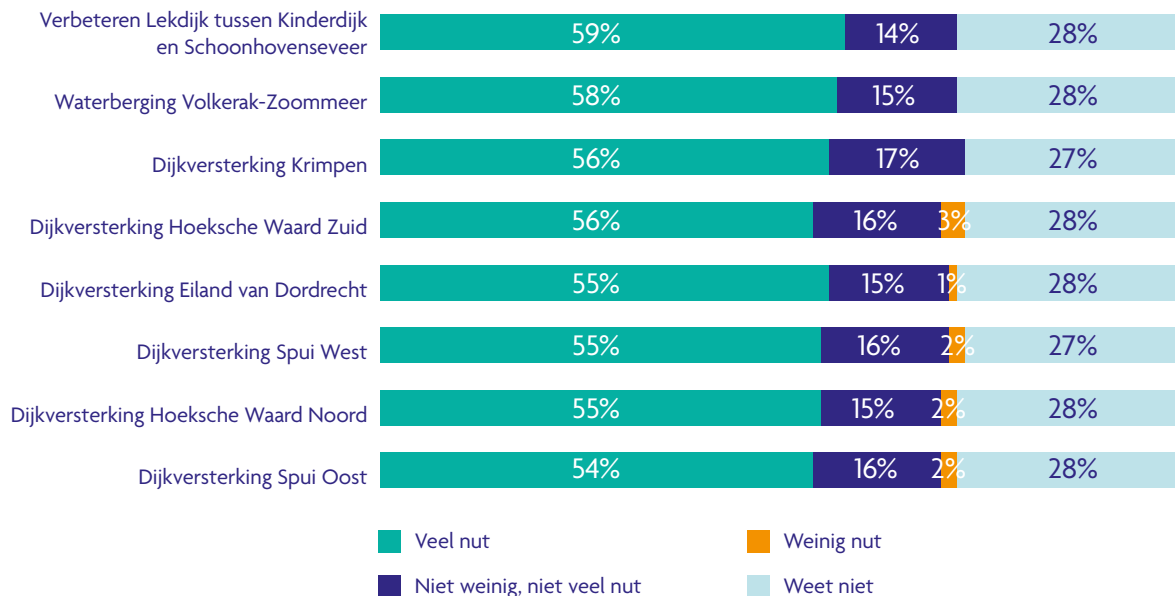
Geholpen bekendheid met waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden/projecten van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hier voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.

Basis: Evacuatiegebied Benedenrivierengebied (Rijnmond-Drechtsteden) n=101

Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

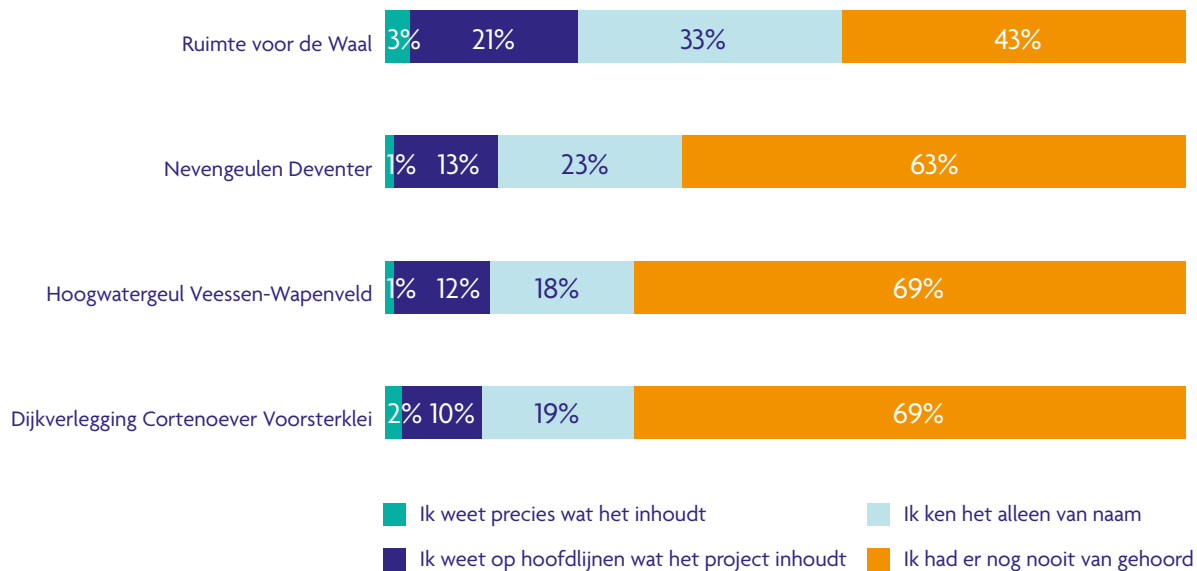

Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken

Basis: Evacuatiegebied Benedenrivierengebied (Rijnmond-Drechtsteden) n=101

Rivieren Rijn

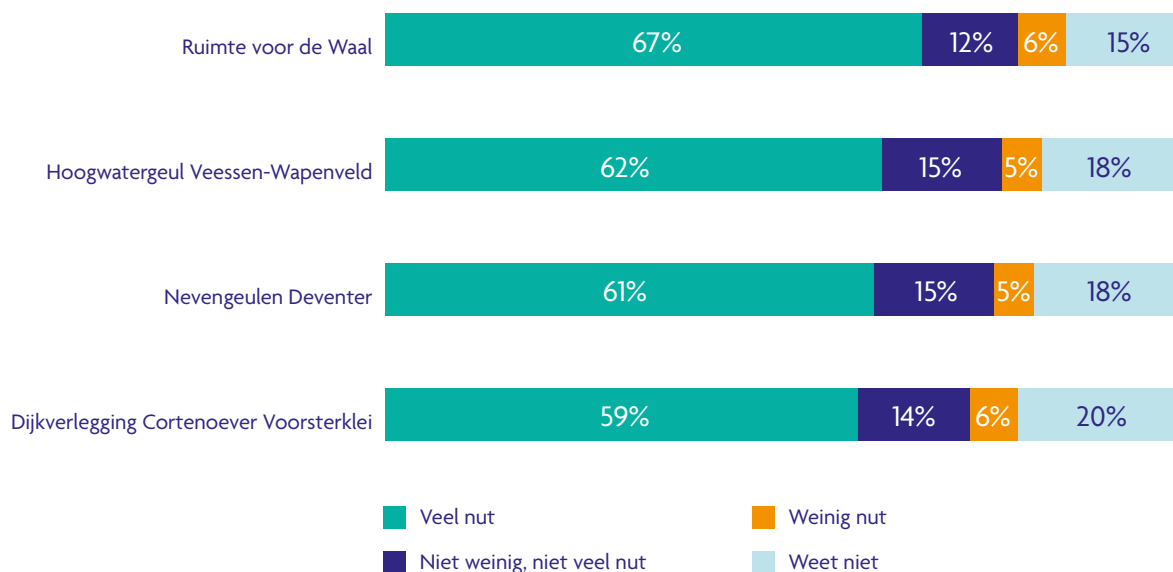
Geholpen bekendheid met waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden/projecten van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hier voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.

Basis: Evacuatiegebied Rivieren Rijn n=101

Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

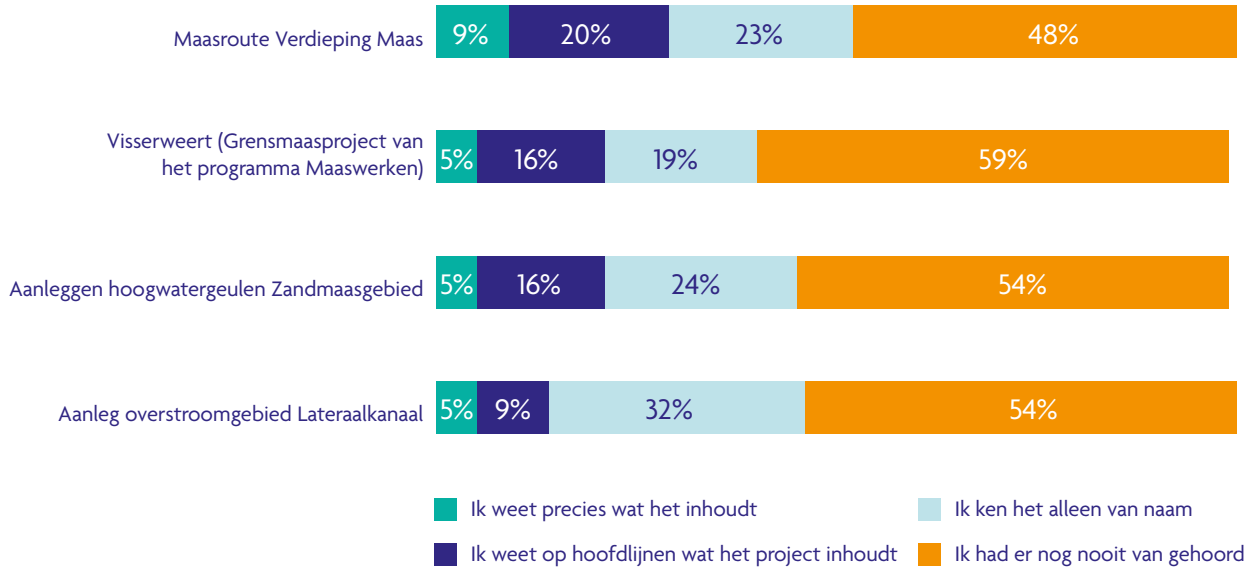

Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken

Basis: Evacuatiegebied Rivieren Rijn n=101

Maas in Limburg

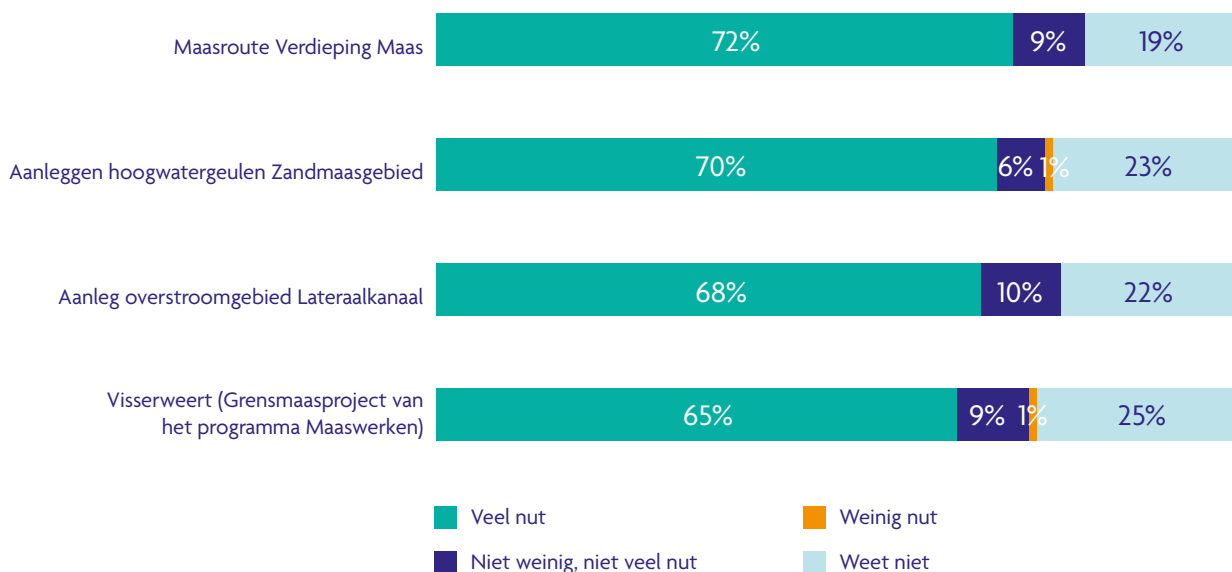
Geholpen bekendheid met waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden/projecten van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hier voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.

Basis: Evacuatiegebied Maas in Limburg n=79

Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

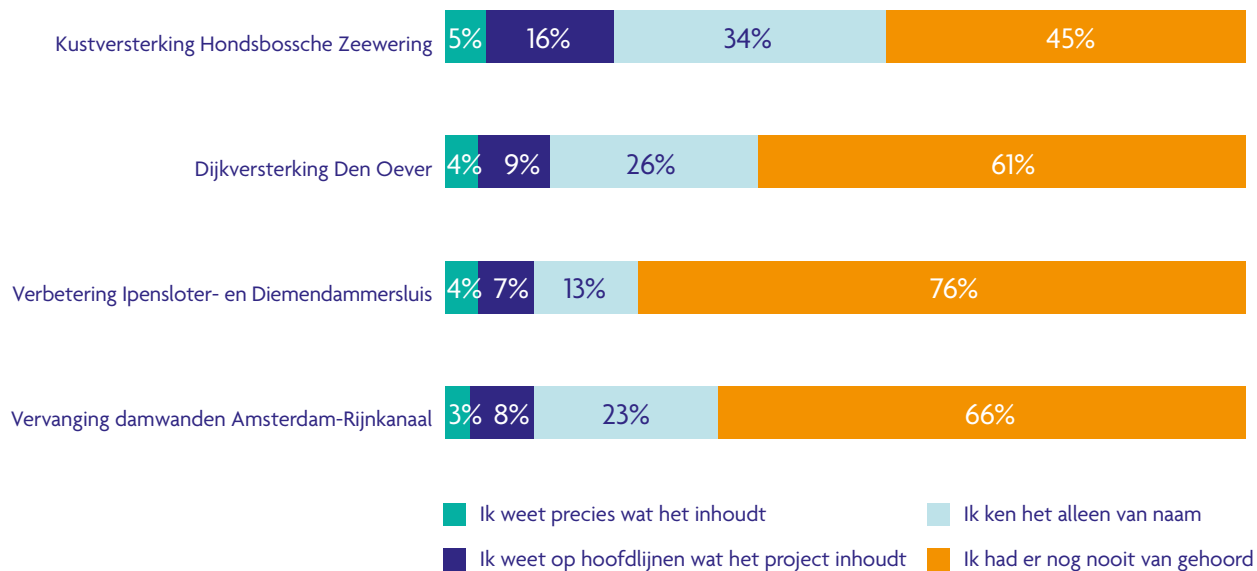

Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken

Basis: Evacuatiegebied Maas in Limburg n=79

Hollandse Kust (van Noord- en Zuid-Holland)

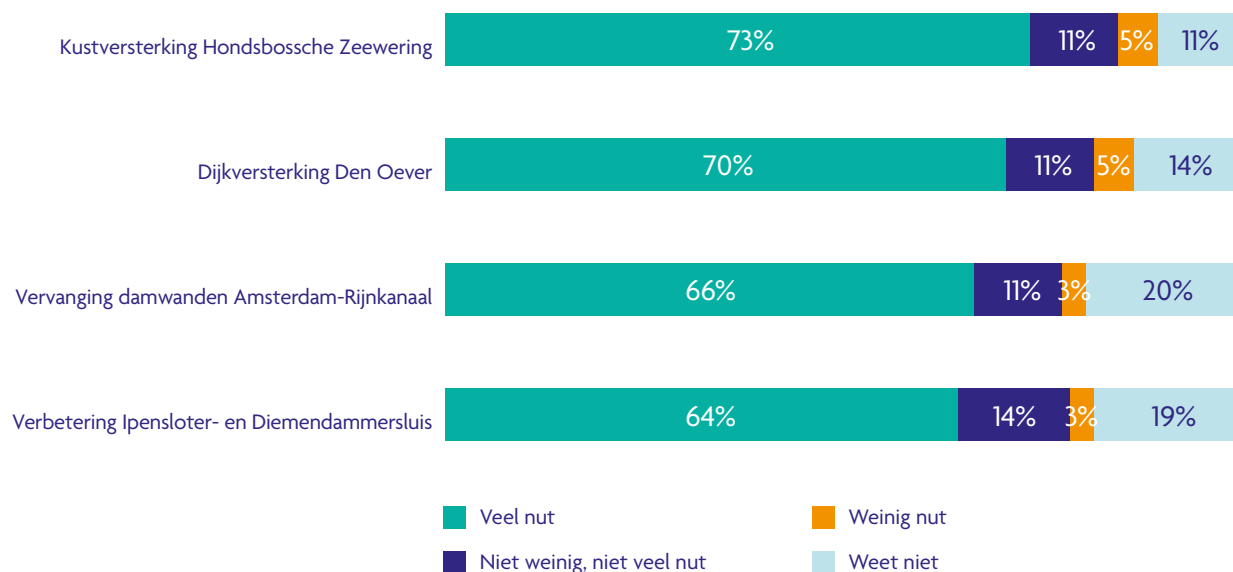
Geholpen bekendheid met waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden/projecten van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hier voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.

Basis: Evacuatiegebied Hollandse Kust n=106

Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

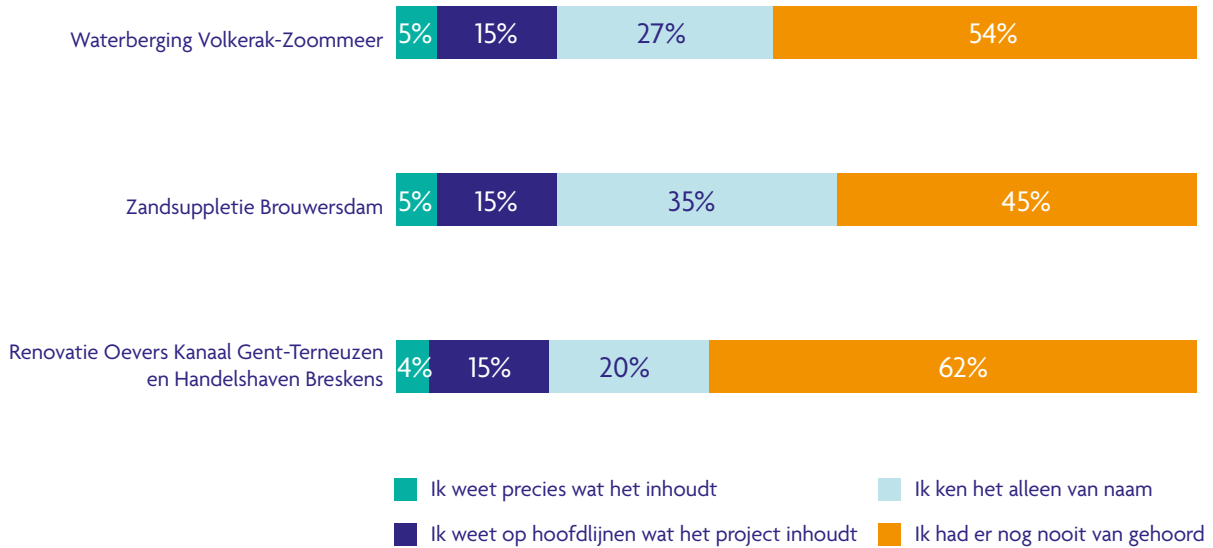

Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken

Basis: Evacuatiegebied Hollandse Kust n=106

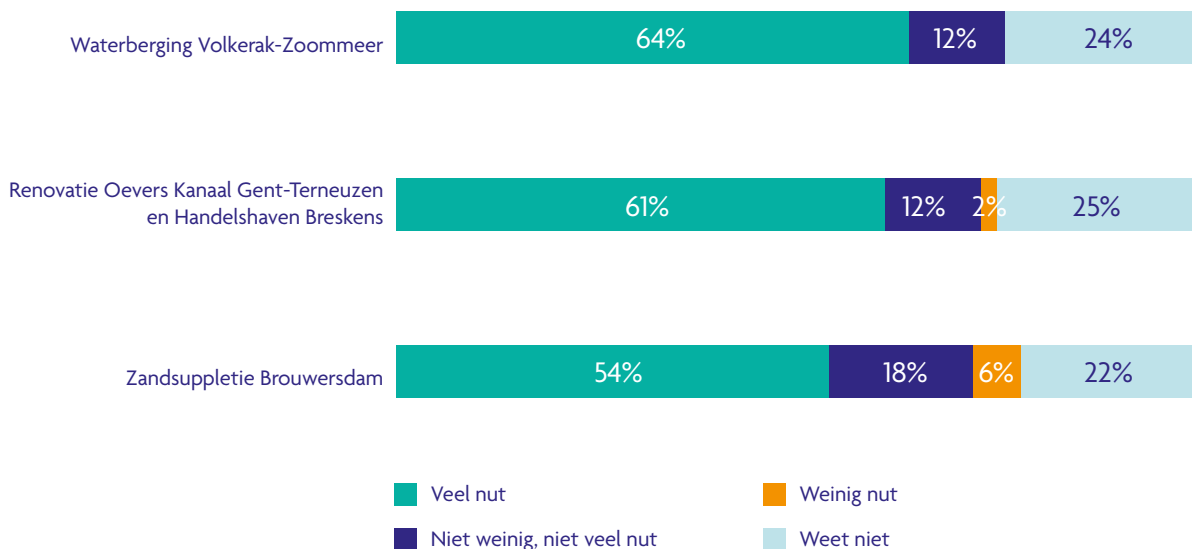
Zeeland

Geholpen bekendheid met waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden/projecten van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hier voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.
Basis: Evacuatiegebied Zeeland n=110

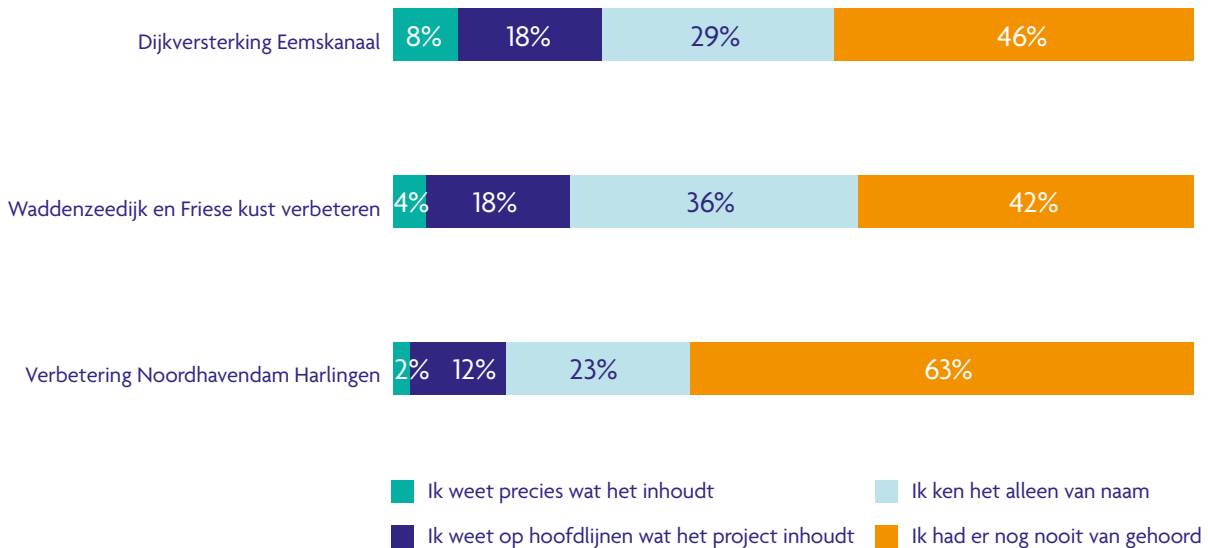
Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken
Basis: Evacuatiegebied Zeeland n=110

Gebieden Waddenzee (Friesland en Groningen)

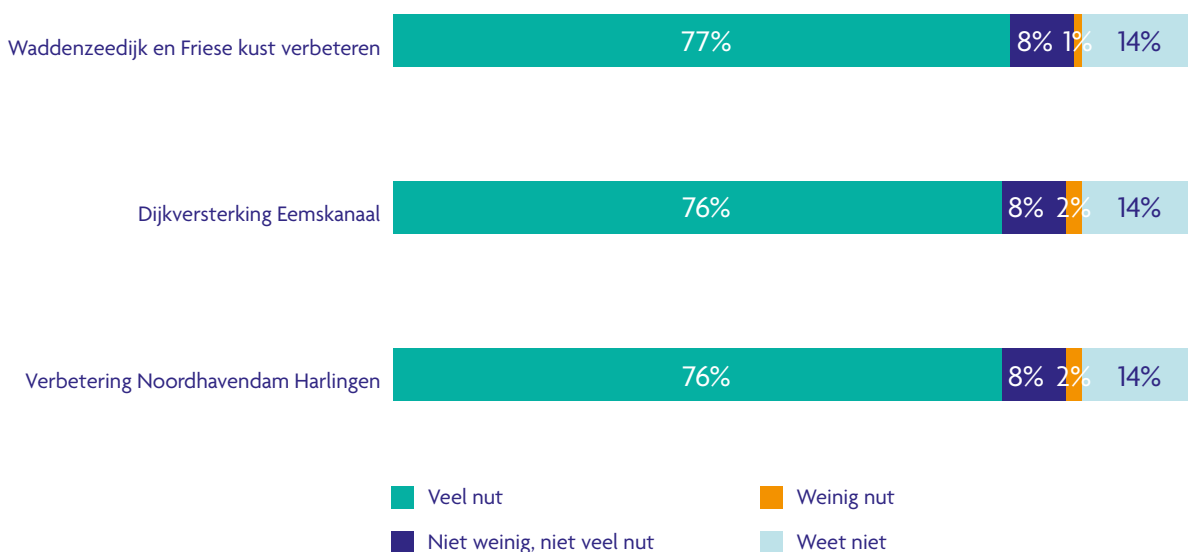
Geholpen bekendheid met waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden/projecten van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hier voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.

Basis: Evacuatiegebied Gebieden Waddenzee (Friesland en Groningen) n=118

Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

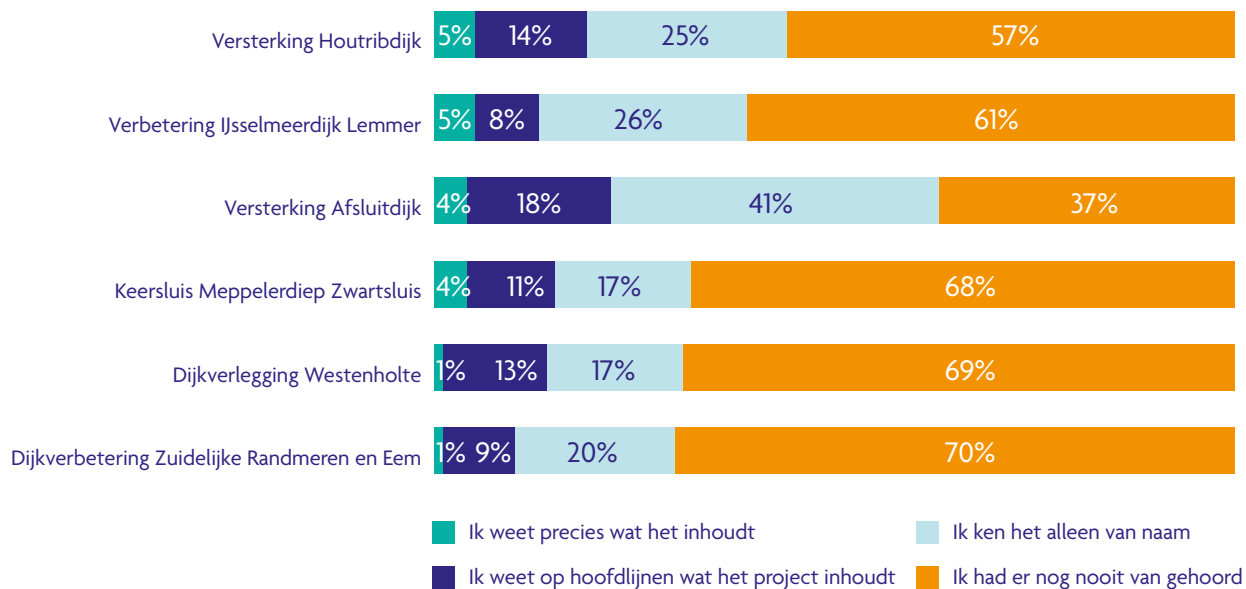

Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken

Basis: Evacuatiegebied Gebieden Waddenzee (Friesland en Groningen) n=118

Meren Oost

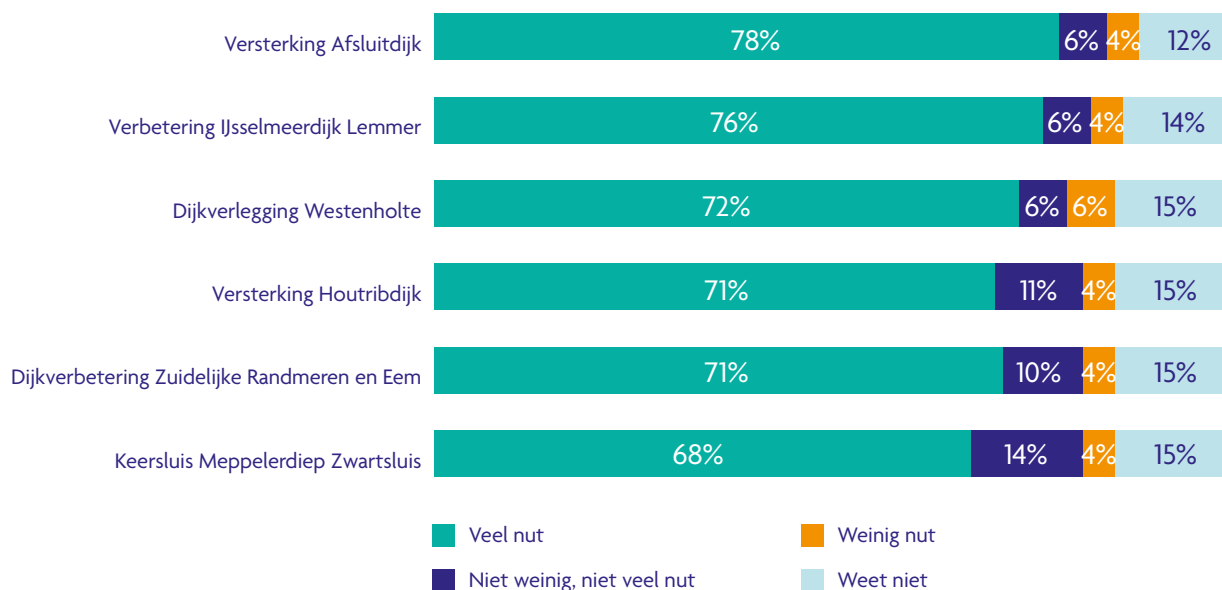
Geholpen bekendheid met waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden/projecten van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hier voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.

Basis: Evacuatiegebied Meren Oost n=110

Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

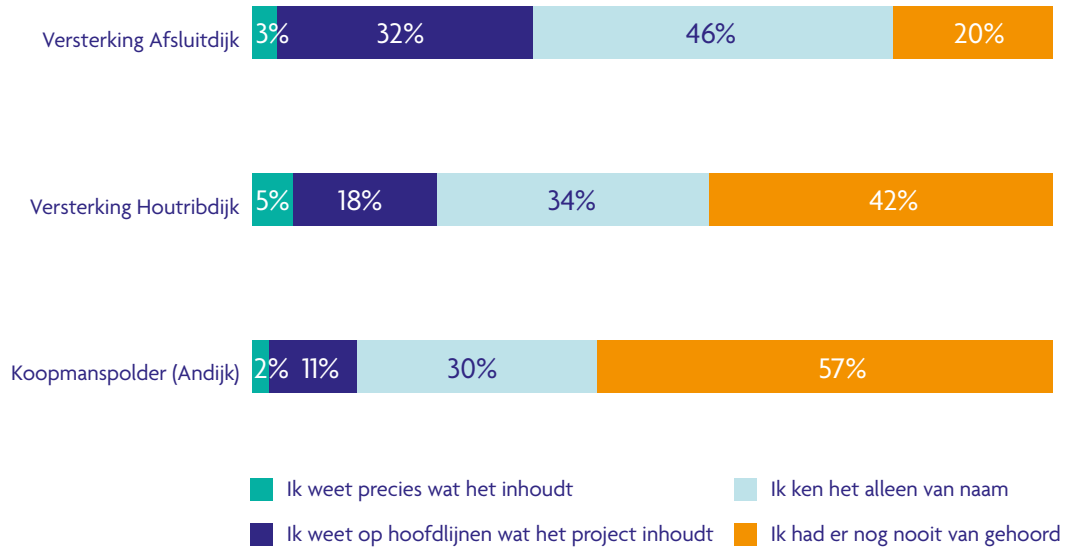

Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken

Basis: Evacuatiegebied Meren Oost n=110

Meren West

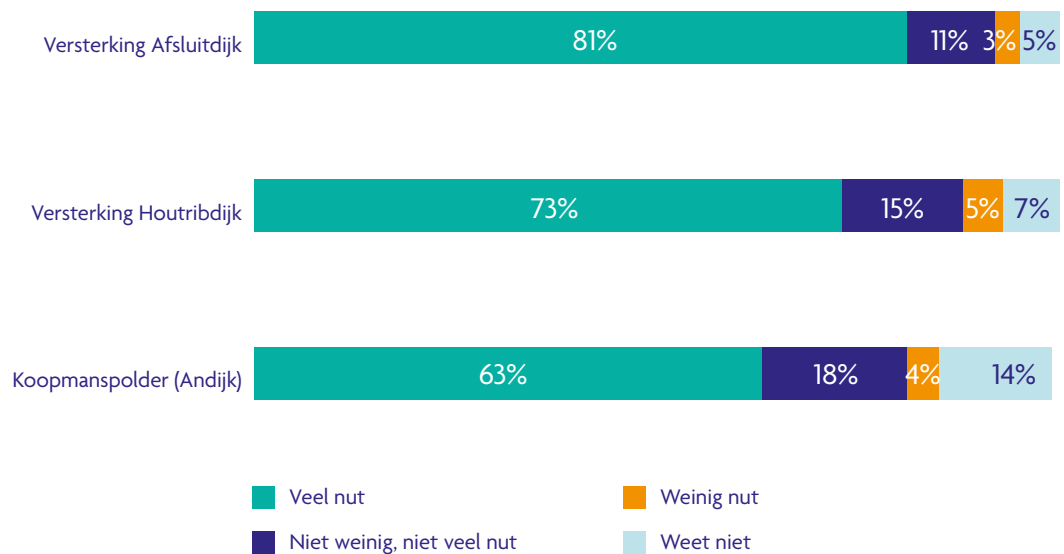
Geholpen bekendheid met waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden/projecten van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hier voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.

Basis: Evacuatiegebied Meren West n=114

Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

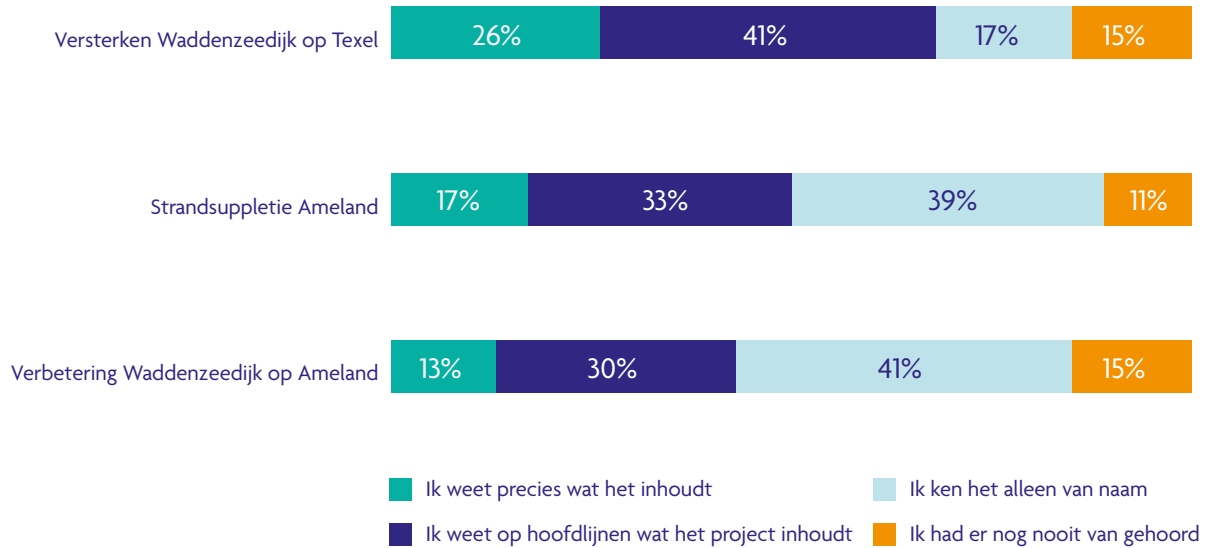

Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken

Basis: Evacuatiegebied Meren West n=114

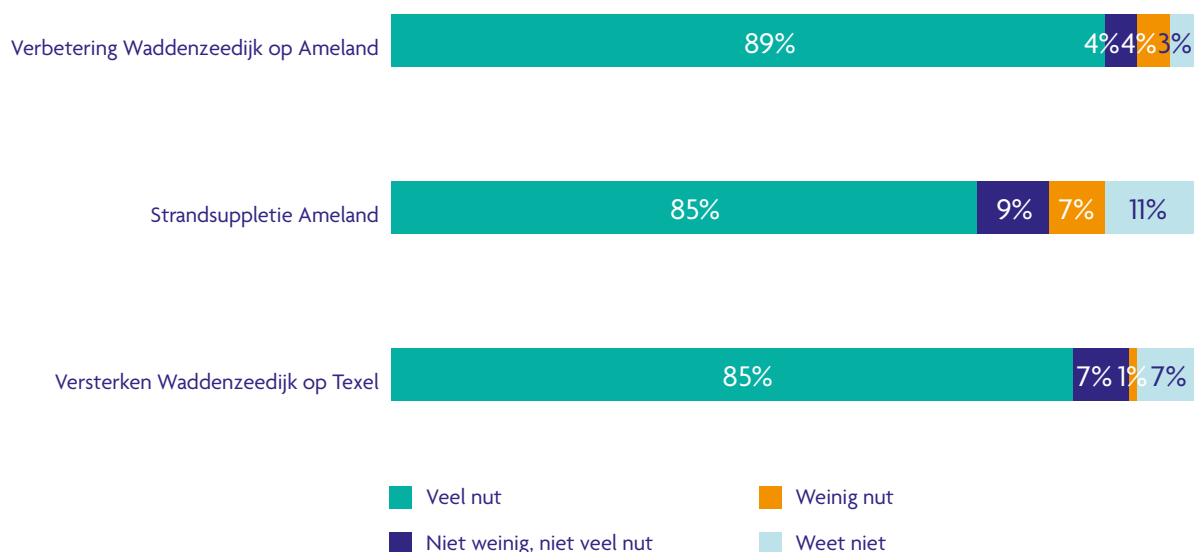
Waddeneilanden

Geholpen bekendheid met waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staat een overzicht van waterwerkzaamheden/projecten van de overheid in uw regio die gericht zijn op het tegengaan van overstromingen en/of het beperken van de gevolgen van overstromingen. Deze projecten worden momenteel in uw regio uitgevoerd of zijn eerder dit jaar afgerond. In hoeverre was u hier voorafgaand aan dit onderzoek mee bekend? Mogelijk heeft u het project bij de vorige vragen zelf al genoemd. Beantwoordt u alstublieft ook dan deze vraag.
Basis: Evacuatiegebied Waddeneilanden n=46

Gepercipieerd nut waterprojecten in de regio

Vraag: Hieronder staan nogmaals de waterwerkzaamheden / projecten van de overheid die momenteel in uw regio van start gaan, plaatsvinden of dit jaar zijn afgerond. Hoe nuttig vindt u deze projecten om overstromingen tegen te gaan en / of de gevolgen van overstromingen te beperken
Basis: Evacuatiegebied Waddeneilanden n=46

Colofon

Ons Water is een initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rijkswaterstaat, de Unie van Waterschappen, het IPO, de VNG, de Vewin en het Deltaprogramma. De organisaties willen Nederlanders bewuster maken van water. Door te laten zien wat er aan watermanagement gebeurt in Nederland en direct in de buurt en wat er nodig is voor de toekomst. En door tips te geven wat mensen zelf kunnen doen.

Juli 2016

Ontwerp: VormVijf, Den Haag

